

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ Й НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені
Олександра Довженка

Кафедра теорії і методики дошкільної освіти
МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
МЕТОДИКА МАС ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ

Виконала: Міхнова Олександра Вікторівна
магістрантка спеціальності
012 Дошкільна освіта
ОПП Дошкільна освіта

Допущено до захисту
« » листопада 2023 р.

Науковий керівник:
к.п.н., старший викладач
Лисиця Віталіна Вячеславівна

Завідувачка кафедри
_____ **А. П. Дмитренко**
(підпис) (прізвище, ініціали)

Дата захисту: « » грудня 2023 р.

Оцінка _____
Підписи членів ЕК:

Глухів – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	7
1.1. Особливості організації навчальної діяльності дітей дошкільного віку в процесі вивчення іноземної мови.....	7
1.2. Методики навчання дітей дошкільного віку англійської мови.....	15
1.3. Методика МАС як засіб формування англомовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку.....	31
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА МАС ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	41
2.1. Діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості англомовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку.....	41
2.2. Методика формування англомовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку засобом методики МАС.....	48
Висновки до розділу 2.....	63
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Іноземна мова (ІМ) дає можливість пізнати культури країн, знайомитися не тільки з літературою або історією, але й з її традиціями. Таким чином, оволодіння ІМ стає засобом, що сприяє розвитку їх розумової активності. Вивчення ІМ в дошкільному віці має свої переваги. Цей період є сенситивною порою розвитку особистості і часом, коли формується більшість ментальних здібностей, відбувається стрімкий психічний та фізичний розвиток [5].

У Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», яка є третьою складовою нормативних документів та науково-методичних матеріалів, пов'язаних з модернізацією змісту дошкільної освіти в Україні, зазначається: «...вивчення ІМ не лише розвиває індивідуальні мовленнєві здібності дитини, а й створює передумови для вивчення нею в майбутньому інших мов, спрощує їй життя в багатонаціональній державі та світі, сприяє соціалізації дошкільника, формуванню його особистісної культури та розвиває психічні процеси» [1, с. 365].

Одним із головних завдань у процесі навчання ІМ в закладі дошкільної освіти (ЗДО) є робота з лексичними одиницями. Формування дитячого словника – це складний, тривалий процес накопичення слів їх засвоєння й вміння використовувати ці знання у конкретних умовах спілкування. Під час роботи над словом дошкільники засвоюють його лексичне та граматичне значення. Мовленнєвий апарат дітей дошкільного віку виділяється особливою гнучкістю, саме тому діти легко засвоюють та наслідують звуки й звукосполучення не лише рідної мови, а й іноземної.

Дошкільний вік є сприятливим для формування іншомовленнєвих лексичних навичок, що зумовлює потребу пошуку ефективних методів, прийомів навчання та актуальність представленого дослідження.

Особливості вивчення ІМ дошкільниками були розглянуті багатьма дослідниками. Відтак, доцільність вивчення іноземної мови у ЗДО

представлена у працях таких вчених, як Н. Агурова, С. Гвоздецька, О. Ханова та інших.

Застосування МАС у навчанні іноземної мови в ЗДО було досліджено С. Гунько. Також цю методику розглядали Л. Гусак, О. Єфіменко та Н. Стадник. Вони вважали, що на відміну від традиційних форм навчання, МАС орієнтує на цілісний особистісно-орієнтований та творчий підхід до дошкільника. Головне, що ця технологія відповідає психо-фізичним особливостям дошкільного віку й позитивно впливає на фізичний і психічний стан дитини, сприяє формуванню й зміцненню здоров'я.

Проведений аналіз науково-педагогічної літератури переконує, що застосування МАС у процесі формування іншомовленнєвих лексичних навичок досліджено недостатньо.

Метою нашої наукової розвідки є дослідити застосування МАС у процесі формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку та запропонувати вправи, які можуть бути використані на заняттях з англійської мови у ЗДО.

Мета дослідження теоретично обґрунтувати вплив методики МАС як засобу формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку та запропонувати систему роботи з її застосування.

Об'єкт дослідження: формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку

Предмет дослідження: система роботи з використання методики МАС у процесі формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку.
2. Охарактеризувати потенціал методики МАС для формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку

3. Запропонувати діагностичний інструментарій для визначення первинного рівня сформованості англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку

4. Розробити систему роботи з формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку засобом методики МАС.

Методи дослідження було обрано відповідно до специфіки об'єкта і предмета дослідження, а також мети і завдань дослідження: теоретичні вивчення, аналіз, порівняння різних поглядів на досліджувану проблему; узагальнення й синтезування психолого-педагогічної, спеціальної і методичної літератури для з'ясування науково-теоретичних засад навчання англійської мови дітей старшого дошкільного віку.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що отримані результати розширюють і збагачують традиційні підходи до навчання дітей старшого дошкільного віку іноземної мови й презентують уявлення про додаткові потенційні педагогічні ресурси, якою є методика МАС.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел (86 найменування), додатків. Повний обсяг магістерської роботи становить 107 сторінок, основний текст – 67 сторінок.

Апробація.

1. Міхнова Олександра Вікторівна, магістрантка спеціальності 012 Дошкільна освіта Авторські методики навчання англійської мови дітей дошкільного віку Щорічна звітна науково-практична конференція викладачів, докторантів, аспірантів та молодих учених, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти «Наука та освіта в умовах війни: глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка», 23-24 травня 2023 року

2. Міхнова Олександра Методика МАС як засіб формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку *Матеріали Всеукраїнської онлайн-конференції з міжнародною участю «Стратегії та*

практика організації освітнього процесу в умовах невизначеності: нові виклики та перспективи реалізації», 30 травня 2023 року, м. Чернігів, С. 12

РОЗДІЛ I. ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

1.1. Особливості організації навчальної діяльності дітей дошкільного віку в процесі вивчення іноземної мови

Доцільність навчання дітей дошкільного віку іноземної мови обговорюється на сторінках наукових журналів, включається в порядок денний наукових конференцій та семінарів, обирається як тема дисертаційних досліджень.

Доцільність навчання дітей дошкільного віку іноземних мов відображена в низці праць вітчизняних та зарубіжних учених (Н. Агурова, В. Гінзберг, С. Гоздецька, В. Плахотнік, О. Ханова та ін.). Численні дослідження в галузі дошкільного навчання іноземної мови українських (П. Бех, Л. Біркун, С. Боднар, С. Будах, Н. Гальськова, Н. Клевченко, В. Колечко, О. Коломінова, Н. Колтко, О. Першукова, О. Рейпольська, С. Роман, Т. Шкваріна) і зарубіжних (М. Біболетова, І. Верещагіна, І. Вронська, Дж. Голдернес, Ф. Гопкінс, Д. Лазер, Е. Джонсон, Н. Доусон, М. Маглиш, Н. Малкіна, А. Майер, А. Сушкевич, Д. Стрейндж, К. Хастінгз, П. Шиллер, Н. Уїтні) вчених довели доцільність і ефективність дошкільної англійської освіти дітей, її позитивний вплив на інтелектуальний розвиток особистості та підготовку дитини до школи. Теоретичні засади проблеми розкрито у працях таких відомих вчених, як Л. Виготський, Г. Костюк, О. Запорожець, О. Скрипченко та інші.

М. Павлович, У. Вайнрайх, В. Плахотнік вбачають основу успішного оволодіння іноземною мовою у дошкільному віці у специфіці психофізіологічних можливостей дітей цього віку. Оволодіння іноземною мовою у дошкільному віці є найбільш ефективним і на думку таких дослідників як Е. Негневицька, В. Пенфілд, І. Вронська, Н. Агурова.

Зокрема, важливим для висвітлення теми статті є монографія В. Пенфілда В. та Л. Робертса «Мовлення та мозкові механізми», в якій вчені стверджують, що фізіологічна причина успіху навчання мови полягає в тому, що в цей період мозок дитини має особливу здатність до засвоєння мовленнєвих навичок, яка з віком зменшується.

Стратегія навчання іноземній мові із опорою на імітаційні здібності дитини розроблена такими відомими вченими як Т. Шкваріна, Т. Полонська, Пенні А. Фреппон, Дж. Мун та інші. Цікавими для дослідження проблеми психологічної підтримки дітей-дошкільників у процесі вивчення іноземної мови, зокрема, засвоєння мови у конкретно-практичній пізнавальній діяльності з використанням системи навчально-комунікативних ігор є висновки таких дослідників, як О. Негневицька, О. Шахнарович, Н. Імедадзе, Н. Горлова, Т. Фадєєва.

Дослідження Л. Венгера, Г. Костюка, М. Лісної є надзвичайно важливими для вирішення проблеми індивідуальної готовності дитини до вивчення іноземної мови та психологічної готовності до навчання у початковій школі взагалі.

Сучасні наукові дослідження Л. Тарамонові, З. Істоміної, М. Поддякова вказують на необхідність створення розвивального предметного середовища як у дошкільному закладі, так і в початковій школі, функціонально моделюючи зміст дитячої діяльності, використовуючи різноманітні форми інтерактивного навчання.

Двомовність або білінгвізм – це реальна соціально-мовна ситуація, сутність якої полягає у співіснуванні й взаємодії двох мов у межах одного мовного колективу [8, с. 59]. За характеристиками умов вивчення і використання іноземної мови розрізняють білінгвізм:

- природний (засвоєння другої (чужої) мови відбувається у процесі живого безпосереднього спілкування з носіями цієї мови);
- штучний (засвоєння другої (чужої) мови відбувається в процесі її вивчення дидактичним шляхом) [2, с. 23-54]. Кінець XIX, початок XX ст.

став періодом, коли значна кількість науковців, лінгвістів, педагогів, психологів виражали негативне ставлення до двомовності. Шотландський педагог, професор Единбурзького університету С. Лорі у своїй роботі «Lectures on Language and Linguistic Method in the School» (1893р.) наполягав, що інтелектуальний і духовний розвиток дитини за умови її зростання у двомовному оточенні зменшується вдвоє [11].

Відома американська психолог, професор університету Міннесоти Ф.Гудінаф у книзі «A new approach to the measurement of intelligence of young children» виразила думку про зв'язок між двомовністю і затримкою розумового розвитку у дітей [10]. Подальші дослідження проблем впливу багатомовності на інтелектуальний розвиток учнів підтвердили значимість рівня володіння мовами у багатомовних осіб.

Так, на початку ХХ ст. французьким психологом, лінгвістом Ж. Ронже було видано монографію «Розвиток мовлення двомовної дитини» [12], у якій автор з докладним науковим психологічним та лінгвістичним аналізом описує розвиток мовлення власного сина Луї Ронже від народження до чотирьох із половиною років. За даними автора, у дитини спостерігалася незалежність двох мовних систем, вільне спілкування, не спостерігалось кальок та міжмовних змішувань, лексичних чи фонетичних спотворень [12].

Робота Ж. Ронже була позитивно оцінена в пресі психологом Л. Виготським [3]. Він звернув увагу на своєрідність мовної ситуації в умовах сімейного виховання дитини та потенційні можливості раннього навчання дітей двомовної комунікації. Л. Виготський у своїй роботі «Мислення і мова» висловив думку про те, що вплив багатомовності на мислення і когнітивний рівень розвитку людини може бути лише позитивним, бо здатність виразити одну думку кількома мовами дає можливість «побачити рідну мову, як одну систему серед багатьох інших» [4, с. 246].

У багатьох найновіших роботах із одночасного засвоєння двох мов наводяться факти, які визнають ранню двомовність за когнітивного

прискорювача розвитку дітей. Г. Чиршева вивчала ранній білінгвізм і відзначає більш інтенсивний розумовий і лінгвістичний розвиток дітей-білінгвів, ніж монолінгвів. Пояснюється це тим, що дитині, яка від народження опановує дві мови, в сім'ях приділяється більше уваги батьками, адже принцип «одна особа – одна мова» вимагає інтенсивнішого спілкування з дитиною, кожного – своєю мовою. В подібній ситуації дитина розвивається активніше, що відбивається на її здібностях. «Не сам білінгвізм, а ті зусилля, які докладаються для його формування, не можуть не впливати на розвиток дитини», – зазначає Г. Чиршева [9, с.113].

На думку таких учених, як М. Бонк, Л. Венгер, Р. Рогова, Є. Негневицька, А. Шахнарович вивчення іноземних мов позитивно впливає на загальний психічний розвиток дитини, мовні здібності, розширення загального кругозору.

Таким чином, на думку багатьох дослідників дошкільний віковий період є найбільш сенситивним для оволодіння дітьми основами іноземного мовлення. Аналіз наукових праць свідчить про актуальність вивчення процесу підготовки дітей до іншомовного спілкування. Так, Н. Імедадзе наполягає на ранній двомовності. На основі результатів експериментальних досліджень автор прийшла до висновку, що в умовах двомовності дитина проходить дві стадії розвитку мови: змішана мова; виділення автономного функціонування двох мовних систем. З точки зору дослідника, в основі переключення з однієї мови на іншу лежить настанова про закономірність диференціації. Тобто чим свідоміше диференційована настанова, тим легше відбуватиметься переключення з однієї мови на іншу. Отже, рідше траплятимуться випадки змішування мов [7, с. 98]. Метою навчання елементарної двомовної комунікації дитини дошкільного віку є сприяння своєчасному розвитку дитини, збагаченню її інтелектуальної, емоційної, моральної, вольової сфери. Розвивальна, виховна, освітня цілі навчання дошкільників іноземної мови набувають пріоритетного значення у порівнянні з практичною ціллю, а не навпаки. Процес навчання англійської

мови має бути засобом соціалізації дитини, допомагати розкрити її особистий потенціал з урахуванням індивідуальних особливостей. На ранньому етапі навчання мова повинна перш за все розглядатися як засіб розвитку особистості дитини з урахуванням мотивів, інтересів і здібностей. Через спілкування і мовленнєву діяльність дитина розвивається, виховується, пізнає світ і себе.

Насправді, проблема раннього вивчення іноземної мови полягає в необхідності знаходити резерви в організації навчання, щоб не загубити і скористатися перевагами сенситивного періоду засвоєння іноземної мови в дошкільному віці. Вивчення іноземних мов у ранньому віці спрямоване на мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку у найбільш сприятливий для них період. Доведено, що дитина розвивається, виховується, пізнає світ і себе через спілкування і мовленнєву діяльність. Вивчення іноземних мов на ранньому етапі має розглядатися як засіб розвитку особистості дитини з урахуванням її мотивів, інтересів і здібностей. Унікальна схильність дитини до вимови, до сприйняття іноземних мов визнана багатьма дослідниками.

Особливості оволодіння дошкільниками іноземними мовами пов'язані з безпосередністю дитячого сприймання, відкритістю до спілкування, спонтанністю оволодіння новими знаннями. Дитина дошкільного віку особливо сприйнятлива до фонетики й інтонації мовлення. Вік від народження до шести років життя є сенситивним періодом для мовленнєвого розвитку зростаючої особистості. Вивчення іноземних мов не лише розвиває індивідуальні мовленнєві здібності дитини, а й створює передумови для оволодіння нею в подальшому іншими мовами. У дошкільному віці діти легко засвоюють звукову форму морфем. Мовленнєвий апарат дитини характеризується гнучкістю, податливістю для формування іншомовної вимови, добре розвинутою здатністю до імітації. Єдиним шляхом формування у дошкільників пізнавальних мотивів та інтересу до вивчення іноземної мови та бажання використовувати її, як засіб комунікації має стати надання цим мотивам та інтересам ігрової спрямованості, оскільки ігрова

діяльність у цьому віці є провідною. Дослідження підтвердили (О. Негневицька), що кожне заняття з англійської мови для дитини можна зробити цікавим, захоплюючим, бажаним, якщо воно буде проводитися у формі дидактичної сюжетно-рольової гри. Організація занять, що будуються на довільному запам'ятовуванні та довільній імітації без гри, не відповідає психічному розвитку дитини. Лише ігрова комунікативна спрямованість кожного заняття дає змогу зробити навчання таким, щоб іншомовний матеріал запам'ятовувався, осмислювався дитиною мимовільно.

У грі дитина буде мимовільно докладати зусиль, напружувати пам'ять, вправлятися у вимові звуків, вживанні іншомовних слів та фраз. Побудова заняття в ігровій формі, створення ситуації «чарівної казки» (О. Протасова) допомагає дитині розв'язувати завдання спілкування іншомовними засобами. Мова засвоюється через особисту діяльність дітей у процесі її вивчення. Кожне заняття будується як ігрове спілкування педагога і дітей та під його керівництвом дітей між собою. Використання рідної мови на заняттях обов'язкове, тому що саме рідною мовою організовується ігрова діяльність, пояснюються завдання, способи їх виконання. Лише тоді, коли всі діти будуть розуміти й реагувати на прості звертання, вказівки, розпорядження, прохання, що робляться англійською мовою, педагог зможе обмежити використання рідної мови.

Оволодіння дитиною рідної мови – важлива умова для навчання іноземної. До початку вивчення іноземної мови рідна мова дитини не повинна мати значних дефектів. Мовлення має бути правильним, виразним, зв'язним. Тільки за таких умов рідна мова не зазнає впливу іноземної. У дошкільному віці діти опановують механізм побудови мовного висловлення рідною мовою, тому оволодіння англійською мовою має відбуватися внаслідок корекції вже існуючого механізму [5, с. 40]. Ігрові ситуації занять повинні моделювати дитяче спілкування, ігри, аналогічні іграм рідною мовою, поєднувати мовленнєві та немовленнєві дії, вербальне та невербальне спілкування, візуальне та звукове подання інформації, використання

англомовних соціокультурних джерел, адресованих дітям (пісні, вірші, ігри, інші види фольклору та авторські тексти). Ефективність навчання іноземних мов, на нашу думку, здебільшого залежить від обраного підходу до навчання. На сучасному етапі розвитку навчання іноземних мов основним вважається комунікативний підхід, оскільки він зорієнтований на вивчення іноземних мов через спілкування. Реалізація цього підходу в навчальному процесі з іноземними мовами означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню дітьми іншомовної мовленнєвої діяльності. Цей підхід передбачає оволодіння іноземними мовами, як засобами спілкування, набуття дітьми навичок первинної комунікативної компетенції. Правильно побудований процес навчання іноземних мов сприятиме формуванню навичок елементарного іншомовного спілкування дітьми. Як зазначає О. Бойко організоване педагогічне втручання у сенситивний період мовленнєвого розвитку дітей не тільки сприяє запобіганню помилок, але й дозволяє дошкільникам опанувати розмовну форму іноземних мов [1]. Разом з цим державними програмами розвитку, виховання та навчання дитини у закладі дошкільної освіти окреслюються іншомовні компетенції дитини, яких вона повинна набути під час відвідування занять з іноземної мови.

Програма «Дитина в дошкільні роки» [6] передбачається наявність таких іншомовних умінь дитини: «...розрізняє мовлення іноземною і рідною мовами. Правильно вимовляє всі звуки (як ізольовано, так і в складі слова, речення), самостійно використовує навички правильної звуковимови. Самостійно орієнтується в комунікативній ситуації, вміє слухати, за власною ініціативою говорити» [6, с. 223]. Для формування у дитини окремих іншомовних знань програмою рекомендується: «...прищеплювати елементарні навички усного мовлення іноземною мовою (розуміння та говоріння), сприяти накопиченню дітьми лінгвістичних знань у галузі фонетичної, лексичної, морфологічної та синтаксичної будови іноземного мовлення. Формувати комунікативні навички. Знайомити з мовою та

культурою іншого народу, формувати позитивне ставлення до них» [6, с. 223].

Отже, основною метою дошкільного навчання іноземних мов є формування у дитини уявлення про іноземну мову як про засіб спілкування, а також розвиток елементарних навичок іншомовної комунікації. Таким чином, слід приділяти підвищену увагу загально розвиваючим моментам оволодіння іноземною мовою і правильності цього процесу. Хороші результати навчання з'являються тоді, коли узгоджуються зусилля закладу дошкільної освіти, педагогів і батьків. Цілі, які переслідує навчання другої мови у дитинстві, поділяються на:

- ✓ практичні (оволодіння певним обсягом мовного матеріалу, формування відповідної мовної компетенції, ознайомлення з культурою народу, країни мови, яка вивчається);
- ✓ загально-виховні (виховання в дитини інтересу й шанування культури, традицій, звичаїв людей, які розмовляють будь-якою іншою мовою, розумної і обґрунтованої поведінки в ситуації взаємодії мов і культур, загальний розвиток елементарної соціальної комунікації);
- ✓ загальнорозвиваючі (збагачення змісту життя дітей, насичення комунікативного середовища, розширення кругозору, розвиток рефлексії).

Як уже зазначалося, метою дошкільного навчання іноземних мов є формування у дитини уявлення про іноземну мову як про засіб спілкування, а також розвиток елементарних навичок іншомовної (двомовної) комунікації. Враховуючи це, процес навчання іноземної мови у закладі дошкільної освіти мусить бути організований таким чином, щоб кожне заняття сприяло розвитку у дитини навичок розуміння мови і говоріння нею, поряд з рідною мовою. Для цього слід використовувати спеціальні вправи, спрямовані на розвиток зазначених навичок. Як свідчить практика, вчителі іноземної мови у

зкладах дошкільної освіти часто припускаються методичних помилок у плануванні та проведенні занять.

Отже, навчання дошкільників англійської мови загалом, двомовної комунікації зокрема, здебільшого спрямоване на розширення словникового запасу з англійської мови за допомогою вивчення віршів і пісень. Систематичне і цілеспрямоване формування вмінь аудіювання, діалогічного і монологічного мовлення англійською мовою, як основних складових іншомовного спілкування, фактично не відбувається. Таким чином, переважна більшість педагогів, які навчають дошкільників англійської мови не проводять роботи з навчання дітей користуватися іноземною мовою як засобом спілкування, що визначено основною метою у навчанні дошкільників іншомовної (двомовної) комунікації.

1.2. Методики навчання дітей дошкільного віку англійської мови.

У даному розділі розглянемо методики навчання англійської мови дітей дошкільного віку.

Кожна методика з тих, які ми розглянемо нижче, розрахована на певний вік. Вважається, що найкращий вік для вивчення англійської мови для малюків – 3-4 роки.

Класифікація методик навчання англійської мови

За кількістю учасників освітнього процесу методики можна розділити на *індивідуальні* та *групові*. Основним правилом у виборі тут є рівень комунікабельності й активності дитини: більш спокійним дітям буде не затишно у великому колективі, тоді як балакучим непосидам на самоті буде просто нудно.

Принципи вивчення англійської мови для дітей дошкільного віку

Існує п'ять базових принципів, на яких побудовані всі методики.

Природність. В абсолютно новій, незвичній обстановці дитина буде зосереджена на навколишньому світі, а не на навчанні. Тому весь освітній процес має відбуватися в природному середовищі або максимально до нього наближеному. Так результату можна буде досягнути набагато швидше.

Інтерес. Основне завдання педагога – показати малюкові, що англійська мова – це цікаво. Інакше він дуже швидко занудьгує, а в голові сформується стереотип, що вивчення іноземних мов – важке і непотрібне заняття. У такому випадку абсолютно всі спроби та намагання будуть зведені до нуля.

Послідовність. Очевидний факт, але чомусь про нього часто забувають: починати потрібно з малого. І при цьому розвивати не тільки розмовну мову, а й граматику, читання, письмо. Якщо зосередитися тільки на чомусь одному, то дитина не буде повноцінно володіти англійською.

Наполегливість. Діти дошкільного віку часто примхливі та не хочуть робити те, що «потрібно». У такому випадку не варто реагувати на дитячі маніпуляції, а проявляти «м'яку» наполегливість – і з часом дитина увійде у смак.

Ігрова форма. Грою зацікавити дитину найпростіше, саме це допоможе утримувати її увагу. Вчити англійську мову для дітей дошкільного віку у такий спосіб куди легше, ніж у формі звичайних уроків.

Освітні ігри. Отже, гра – це дієвий спосіб привернути увагу юного учня. Також це основний інструмент пізнання світу й розвитку. Саме тому використання ігрової форми навчання ідеальне для вивчення англійської мови малюками. Є кілька типів ігор, а найкращі методики вивчення англійської мови поєднують в собі одразу кілька.

Ситуативні. На заняттях відбувається моделювання різних ситуацій із життя. Діти занурюються в ситуацію з певним сценарієм і ролями. Однак у деяких місцях учням необхідно діяти самостійно, демонструючи свою креативність і кмітливість.

Змагальні. Необхідні для перевірки вивченого. Тут застосовуються різні настільні ігри, завдання та кросворди. Перемагає той, хто краще за всіх засвоїв пройдений матеріал.

Музичні. Сюди відносяться пісні, танці, в тому числі й із партнером, що сприяє додатково розвитку комунікативних навичок.

Творчі. Це все, що тільки може вигадати викладач: малювання, віршики, різні конкурси.

Освітні методики, їх переваги та недоліки

Насправді способів піднесення інформації дитині – дуже багато, але ми розглянемо найбільш популярні та ефективні з них.

Методика Зайцева

Цей метод вивчення англійської мови підходить дітям від трьох років. Основним інструментом тут є кубики, на яких написані склади та слова. Між собою вони відрізняються також за кольором і мають різну вагу, видають звук (правильну вимову слова або складу). Граючи з такими кубиками, діти вчаться вибудовувати послідовність слів у реченнях. Крім того, поліпшуються навички розмовної мови та запам'ятовуються відмінності між звуками (Додаток А).

Переваги: велика кількість вправ, які допомагають напрацювати правильну вимову.

Недоліки: незручно зберігати матеріали, відсутня послідовність у процесі навчання.

Принципи методики Зайцева. Система Зайцева заснована на загальних педагогічних дидактичних принципах навчання: системний підхід; облік фізіології малюка, швидкості протікання розумових процесів; наочність навчання; стимулювання аналітичної розумової діяльності методом «від часткового до загального». Ідея інноваційного підходу полягає у відмові від традиційного навчання читання за допомогою розчленування слова на окремі літери. Це набагато більш фізіологічно для дитини, яка говорить не буквами, а неподільними мовними одиницями – складами.

Другий важливий момент в тому, що методика заснована на природній для малюків формі пізнання світу і обробки інформації – грі. Ігрові кубики викликають у дитини дошкільного віку щирий інтерес і дозволяють прекрасно систематизувати інформацію. Вони розрізняються за розміром, кольором і навіть наповненню, тобто задіюють різні способи сприйняття інформації.

Методика розвитку Зайцева не обмежується кубиками: розроблені систематизовані таблиці, звукові поспівки, цікаві ігри. Однак саме спосіб навчання за допомогою кубиків Зайцева вважається секретом ефективності. Дитина не обмежена у рухах: на заняттях можна стояти, сидіти, повзати, лежати. Дитина під час півгодинних занять не втомлюється, а значить, її інтерес не втрачається. Автор методики замінив традиційний склад поєднанням гласною і згодної літери, згодної з м'яким знаком. Це і є склад – нова мовна одиниця, зрозуміла дитині. Кожна сторона кубика містить окремий склад, тому скласти слово не представляє ніяких труднощів. Дитина вчиться читати не по складах, а по складах – це принципова відмінність. Нові мовні одиниці дозволяють малюкові оперувати максимально наближеним до живої мови звуковими поєднаннями.

Процес настільки простий, що чотирирічного малюка можна добре навчити читати за два тижні. Він просто грає в кубики, одночасно засвоюючи інформацію. У цьому секрет ефективності методики. Вікових обмежень навчання за системою Зайцева немає: можна займатися з шестимісячними малюками, з трьохлітками і з дошкільнятами, навіть першокласниками. Адаптувати навчання можна до будь-якого віку. Наймолодші діти після декількох місяців занять починають одночасно говорити і читати. Дитина чотирьох років досить вільно читає вже після п'ятого заняття. Важливим навчальним компонентом виступає колір. Кубики пофарбовані в різні кольори. Колірна диференціація дозволяє дитині швидко і легко освоїти такі складні шкільні знання, як парність приголосних за дзвінкістю-м'яккістю, а також зрозуміти різницю між голосним і приголосним звуком.

Для зовсім маленьких дітей придумана звукова система. Різне наповнення кубиків дозволяє підключити слухове сприйняття інформації.

Наведемо приклад вправ, які можна використовувати і в процесі вивчення англійської мови.

Гра «Паровоз» Запропонуйте малюкові побудувати паровоз. Для цього на полицю поставте локомотив (іграшковий вагончик) і великий золотий кубик з буквою А (для першого заняття). Скажіть, що всі вагони в паровозику будуть з буквою А, і покажіть на першому кубіку (на будь-якому великому), як треба знаходити сторону з буквою А. Поставте його поруч з локомотивом. Решта кубиків нехай дитина спробує ставити сама. Втручайтеся лише в разі, якщо дитина не зрозуміла, як шукати кубики з буквою А.

Пишемо слова з кубиків Гра «Обід» Запропонуйте малюкові «зварити обід». Тобто написати з кубиків слова, які позначають різні страви. Ваша дитина цілком може згадати такі слова, як «soup», «juice», «hot dog». Разом з дитиною ставте потрібні кубики на поличку. А потім обід «з'їжте», тобто кожне слово прочитайте.

Гра «Зоопарк» Нехай малюк назве тих тварин, яких пам'ятає, і ці слова напише кубиками на полиці. Якщо важкувато згадати відразу, поставте на полицю фігурки звірів.

Методика Домана

Методика може бути застосована для великого вікового діапазону: від шести місяців до дошкільного віку. Вона ґрунтується на фотографічній пам'яті малюка. Принцип занять дуже простий: протягом короткого проміжку часу дитині показуються картки із зображеннями, при цьому педагог називає вголос предмет або істоту, зображені на картці. Зміна зображень відбувається дуже швидко: на кожну картку відводиться 1-2 секунди. Такий «марафон» триває 10 секунд.

Переваги: нові слова запам'ятовуються дуже швидко, цей спосіб вивчення англійської мови прекрасно підходить малюкам, особливо віком до трьох років.

Недоліки: відсутність активної залученості дитини в процес – вона просто сидить і запам'ятовує.

Глен Доман – американський лікар-нейрофізіолог, автор методики інтенсивно інтелектуального та фізичного розвитку дітей з моменту народження. Учений стверджує, що найкраще вивчати іноземну мову з раннього віку. За його методикою вивчення іноземних слів потрібно розпочинати саме тоді, коли дитина свідомо розуміє та говорить рідною мовою, в іншому випадку дитина заговорить англійською. Доман писав: «У будь-якому віці в дитини скритий великий потенціал нерозкритих можливостей, які можна розвинути, тим самим надати їй необмежені можливості в житті» [3]. Називаючи дитину «лінгвістичним генієм», Г. Доман переконаний, що її потрібно вчити читати не за буквами і складами, а відразу словами, оскільки це значно простіше і доступніше для дітей будь-якого віку, починаючи з 6–8 місяців [7]. Ідея, закладена у даній технології спрямована на закарбування у пам'яті дитини не слова, що складається із частин (літер, складів і т.п.), а образа слова, що дійсно є ефективним в умовах навчання читанню англійською мовою, адже більшість слів є незмінними за формою.

За переконанням Г. Домана, кожна дитина від народження є талановитою, і наділеною спадковим правом бути фізично досконалою, розумово розвиненою. Звідси випливає, що така досконалість не є прерогативою окремих обдарованих дітей, які мають природжені завдатки інтелектуальних і фізичних геніїв. Глен Доман стверджував, що «невикористання мозку призводить до його втрати», а «знання призводять до добра», «бути розумним – це добре, а не погано. Більш того, це дуже добре!», «бути генієм чудово, і тому, скільки б їх ні було, їх завжди не вистачає» [5]. На думку автора методики, залучити дитину до пізнання і сформулювати

бажання дізнаватися про нове й виділяти головне – простіше всього на першому році життя, тобто починаючи навчання від самого народження малюка.

Відповідно до аналізованої методики, процес навчання можна умовно розподілити на такі етапи [6]:

- навчання читанню, формування активного словника;
- усна лічба;
- виховання ерудита;
- розвиток рухової активності. Дидактичний матеріал складається з

карток, на яких зображені слова, малюнки назвами, малюнки з крапками (навчання усній лічбі). Методика Г. Домана сприяє засвоєнню дитиною десятків тисяч точних, надзвичайно цікавих фактів («бітів знань»). Їх подають на картках розміром 30 x 30 см чітким малюнком, схемою, якісною ілюстрацією, фотографією. На зворотному боці кожної картки розміщують пояснювальний текст, який зачитує дорослий. На початковому етапі використовуються картки із зображенням слів, які демонструються почергово з секундним інтервалом. Потім додаються зображення предметів з літерним позначенням. Далі використовуються ці ж самі картки, але з детальним коментарем, що дає повне уявлення про предмет. Доман рекомендує показувати кожну картку, незалежно від того, що на ній зображене, упродовж 1–2 секунд. Таким чином, весь урок триває 5–10 секунд. Можливо, краще показувати матеріал настільки швидко, наскільки дитина встигає охопити поглядом всі складові образу (слова і крапки – швидко, а малюнки – повільно) [4].

Існують картки Домана (**Додаток Б**), де написи зроблені тільки англійською мовою. Але не менш популярні англо-українські, в яких кожне зображення підписано іноземною та рідною мовою. Батькам, які знають англійську не дуже добре, рекомендується звернути увагу на картки з транскрипцією іншомовних слів, це допоможе їм не допустити помилок при

навчанні своєї дитини. Методика використання карток Домана, як і інші методики, - зустрілася із рядом критичних зауважень.

Зокрема, психолог Г. Бояринцева, зауважила, що при використанні цієї методики дитина з учасника вивчення перетворюється на предмет вивчення, адже саме дитина є пасивною, активуються лише його зорові та слухові системи, та охоплюють ту інформацію, яка подається картками. Тобто її навантажують фактами, проте не вчать думати самостійно. Однак багаторічний досвід роботи за цією методикою, дозволяє зробити висновок, що вона є ефективною, цікавою та вартою уваги, адже саме з її допомогою ми можемо привчити дитину до вивчення англійської із пелюшок.

Отже, методика Домана є надзвичайно популярною серед дітей та дорослих, адже: результативність цієї методики підтверджена часом, тому що більше 70 років її практикують в усіх країнах світу; яскраві, барвисті картки дуже подобаються дітям, а для дорослих це також один із варіантів поповнення англійської лексики з правильною вимовою; навчання за картками Домана – це гра, яка захоплює, це задоволення, яке отримують і педагог, і дитина.

Методика Монтесорі для вивчення англійської мови з дітьми дошкільного віку.

На відміну від попереднього способу навчання, цей спрямований повністю на самостійну роботу малюка. Йому надають спеціальні матеріали та дають можливість вивчати їх. Педагог тільки допомагає, якщо це необхідно, і не має права ні карати дитину, ні заохочувати її. Так робиться акцент на індивідуальному розвитку інтелекту.

«Будинок вільної дитини М. Монтесорі» (Додаток В) відноситься до інноваційних технологій навчання дітей дошкільного віку⁵, які використовуються у навчанні іноземної мови. Вона реалізується у формі індивідуальних занять, на яких закріплюють навички роботи та ознайомлюють з новими поняттями. Таке заняття має три ступені:

1. Асоціація сенсорного сприйняття предмета з його назвою. Суть етапу полягає у встановленні педагогом зв'язку між предметом або ознакою і його назвою. Монтессорі – педагог називає дитині предмети, властивості або кількості: «Це...» Нові терміни бажано повторити кілька разів, алуваючи при цьому слухове, зорове, тактильне (пов'язане з відчуттям дотику), стереогностичне (стосується пізнання об'ємних фігур та їх просторових відношень) сприймання дитини, її баричне (пов'язане з атмосферним тиском) відчуття, м'язова пам'ять.

2. Розпізнавання предмета чи ознаки, що відповідає назві. Виконуючи завдання, вона не просто пасивно споглядає предмети, а й активно діє з ними. Таких завдань має бути достатньо, щоб дитина краще запам'ятала нові поняття. Вони повинні бути різноплановими, що підтримує інтерес до них, стимулює рухову активність. Перший і другий ступені сприяють збагаченню пасивного словника дитини.

3. Запам'ятовування слова, що відповідає предмету або ознаці. На цьому етапі нові терміни переходять із пасивного словника в активний.

Педагогіка М. Монтессорі має глибоко продуману і добре відпрацьовану технологію. Допомога саморозвитку дитини дошкільного віку здійснюється через диференційовану систему матеріалів, що належать до таких навчальних розділів: матеріали для вправ у повсякденному житті та вироблення навичок соціальної поведінки; матеріали для вправ на розвиток сенсорики; матеріали для вправ на розвиток мовлення, навичок письма, читання, математичних уявлень. Така різноманітність матеріалів породжує необхідність встановлення чіткої послідовності їх презентації [15, с. 128].

Однією з найбільш результативних, на нашу думку й за нашими спостереженнями, є методика повної фізичної реакції (Total Physical Response – TPR), розроблена американським дослідником Джеймсом Ашером на початку 1960-х років і поширена з того часу в багатьох країнах світу. Ця методика інтегрована зі знаннями з галузі педагогіки, психології, практики іншомовного мовлення і дає змогу здійснювати навчання іноземної

мови, орієнтоване на особистісні здатності й уміння дітей старшого дошкільного віку.

Серед відомих зарубіжних науковців, які першими звернули увагу на здатність дітей вивчати мову через виконання фізичних дій, були Ф. Гуен, Г. Палмер, Дж. Ашер. Протягом багатьох років вони досліджували процес вивчення мов таким способом на різних вікових етапах. Кожен з них прагнув створити метод, який би не лише давав найкращі результати у вивченні мов, а й стимулював навчання. Саме таким методом і виявився метод повної фізичної реакції. На теренах нашої держави на важливості більш активного застосування цього методу наполягають С. Ніколаєва, Н. Складенко, І. Щепак, І. Горець, О. Мисечко.

Метод повної фізичної реакції (TPR – скорочено від повної назви методу англійською мовою «Total Physical Response») – це метод навчання іноземної мови через використання фізичних рухів, як реакції на усні стимули, команди, інструкції. Для дитини старшого дошкільного віку цей метод застосовується у вигляді виконання команд, рухливих ігор, ілюстрації жестами й мімікою певних дій і ситуацій тощо. Такий метод навчання ідеально підходить для дітей, оскільки їм притаманне бажання постійно рухатися, імітувати, фантазувати [7, с. 293].

Перевагами цього методу є відсутність:

- 1) алфавіту;
- 2) транскрипції;
- 3) перекладу;
- 4) правил;
- 5) стресових ситуацій;
- 6) обов'язкового спілкування.

В дітей старшого дошкільного віку розвинене переважно конкретне (образне і дійове) мислення. Діти старшого дошкільного віку не помічають граматичної спільності слів, їм дуже важко зробити відповідні узагальнення.

Вони ще не в змозі мислити поняттями, їхні уявлення пройняті образністю і пов'язаною із цим схильністю до конкретизації в навчанні.

Мислення тільки починає відображати суттєві властивості й ознаки предметів та явищ, і це дозволяє дітям старшого дошкільного віку робити перші узагальнення, висновки.

Саме тому таким дітям легше імітувати все те, що вони бачать, повторювати за педагогом або однолітками. Цим самим вони набувають необхідні навички для навчання.

До основних вікових психологічних особливостей дітей старшого дошкільного віку варто зарахувати величезне бажання до гри, драми та веселощів, різку зміну дітьми оцінки свого соціального статусу, перенесення акцентування переважаючої діяльності з гри на навчання, доволі швидкий розвиток вольових якостей (здатності до зосередження уваги), порівняно швидкий ріст інтелектуальних можливостей, недостатню організованість діяльності, непосидючість, слабе використання можливостей своєї пам'яті, здатність до імітації тощо. Зупинимось докладніше на них та відповідних заходах педагогічного впливу педагога.

З досвіду відомо, що маленькі діти усвідомлюють, що їм кажуть, навіть не розуміючи окремих слів. Інтонація, жести, вираз обличчя і обставини допомагають їм зрозуміти значення незнайомих слів. Уловлюючи таким чином зміст, вони починають розуміти мову.

Навчальна мотивація дітей старшого дошкільного віку, їхній емоційний стан значною мірою залежать від наявності і рівня розвитку у них інтересу до навчальних предметів, зовнішніх мотивів до процесу навчання. Тому педагогу необхідно вишукувати і використовувати будь-які можливості для підвищення інтересу дітей до іноземної мови. Цьому сприяють цікавість, новизна змісту та форми викладу матеріалу, різноманітність вправ для виконання, достатнє використання під час занять рольових та інших ігор, віршів, аудіозаписів, відеозаписів та постійна зміна видів освітньої діяльності.

Метод повної фізичної реакції базується на узгодженні мовлення і дії: навчання мовлення здійснюється через фізичну (моторну) активність. Метод пов'язаний з теорією сліду пам'яті в психології, за якою чим частіше та інтенсивніше фіксуються зв'язки в пам'яті, тим сильніші асоціації і більша ймовірність, що вони будуть відтворюватися. Відтворення може відбуватися вербально чи разом з моторною активністю. Поєднання вербальної і моторної активності підвищує ефект відтворення [8, с. 293].

Цей метод у найбільш загальному своєму вигляді використовується для навчання мови через команди і змушує показувати своє розуміння вивченого через фізичні рухи.

Метод TPR базується на природній біологічній властивості людського мозку засвоювати будь-яку мову. Відомо, що реально вивчити будь-яку мову при умові, що сприймання буде передувати продукуванню мовлення. Невідомо жодного випадку, щоб діти, навчаючись говорити, спочатку говорили, а потім розуміли. Розуміння завжди передує говорінню з різницею приблизно в один рік, як зауважують деякі методисти-практики [9].

Відділи мозку, які відповідають за розуміння і говоріння знаходяться у різних півкулях мозку. Для прикладу, за говоріння відповідає зона Брока, яка знаходиться у лобовій частині лівої півкулі. Якщо виникає пошкодження цієї ділянки мозку, людина може розуміти, що їй кажуть, але не може говорити. За розуміння або сприймання відповідає зона Верніке, що знаходиться у правій півкулі головного мозку. При пошкодженні цієї частини мозку людина не розуміє, що їй говорять, але може розмовляти. Коли дитина отримує завдання: «Listen and repeat after me!» і виконує його, одразу дві частини мозку починають працювати, що уповільнює діяльність головного мозку [10].

Такої ситуації не виникає при використанні методу TPR, адже при використанні фізичної реакції на отриману команду чи почуте слово/фразу у дитини включаються спочатку одна, а потім інша півкуля головного мозку.

Саме цей факт діяльності мозку стимулює уміння і робить вивчення матеріалу більш ефективним[11].

Усі перелічені вище психологічні характеристики дітей старшого дошкільного віку дають підстави стверджувати, що метод повної фізичної реакції як форма організації освітньої діяльності цієї вікової групи повністю відповідає її віковим, фізіологічним та психолого-педагогічним особливостям. На цій підставі можемо говорити про ефективність використання TPR в формуванні іншомовної компетенції дітей старшого дошкільного віку.

Отже, прослідкувавши особливості пізнавальної діяльності дітей старшого дошкільного віку, можемо стверджувати, що підхід до навчання на основі методу TPR, має такі переваги:

- 1) зменшує стрес навчання, бо робить цей процес цікавим та захоплюючим;
- 2) мотивує дітей вивчати англійську мову;
- 3) сприяє засвоєнню знань на довгий час;
- 4) організовує та дисциплінує дітей;
- 5) допомагає зануритися у англійське середовище;
- 6) не вимагає великої підготовки чи матеріалів, а, отже, і часу;
- 7) задіює до навчання як ліву, так і праву півкулі головного мозку;
- 8) може використовуватися як у групових роботах, так і індивідуально.

Інноваційна методика асоціативних символів.

В основу інноваційної методики асоціативного навчання іноземних мов дітей старшого дошкільного віку, яка базується на принципі природовідповідності, покладено використання асоціативних символів, що створює умови, максимально наближені до життєвих ситуацій, та робить процес вивчення іноземної мови доступним та невимушеним. Основна мета навчання іноземної мови дітей старшого дошкільного віку (за методом асоціативних символів, МАС) – формування елементарної іншомовної

комунікативної компетентності, формування якостей, необхідних для засвоєння мінімізованого обсягу знань та вмінь. Це дає змогу дітям старшого дошкільного віку набути вмінь, достатніх для того, щоб вступити в мовленнєвий контакт зі співрозмовником, долучитися до діалогу, отримувати та передавати елементарну інформацію, пов'язану зі змістом спілкування. Крім того, визначені завдання сприяють повноцінному й різнобічному розвитку дітей, реалізації ними особистого досвіду, оволодінню основами іншомовного спілкування.

Для досягнення поставленої мети слід розвивати позитивну мотивацію щодо вивчення іноземної мови, встановлювати з дітьми партнерські стосунки, що забезпечує стійкий інтерес до навчання. Мотивація сприяє появі задоволення, зацікавленості у сумісній діяльності. Методичними завданнями МАС є:

- ✓ розширювати мовні можливості дітей старшого дошкільного віку у межах комунікативного мінімуму;
- ✓ робити процес вивчення іноземної мови бажаним, цікавим, захоплюючим, що в результаті формує позитивне ставлення дітей до навчання;
- ✓ наближати процес вивчення іноземної мови до невимушеного спілкування;
- ✓ залучати мовленнєвий досвід спілкування рідною мовою для перенесення його на спілкування іноземною мовою і навпаки;
- ✓ виховувати позитивні риси характеру, моральні якості, культуру спілкування;
- ✓ ознайомлювати дітей з елементами соціокультури країн, мова яких вивчається.

В основу визначення змісту навчання покладено положення про те, що спілкування з дітьми старшого дошкільного віку повинне повністю будуватися на закладеній в дитині від народження «лінгвістичній програмі».

Методичний складник програми навчання визначає поетапну послідовність мовного розвитку:

- ✓ перший етап – однослівні речення;
- ✓ другий етап – висловлювання, які складаються із двох, трьох і більше слів;
- ✓ третій етап – досягнення мінімального комунікативного рівня;
- ✓ четвертий етап – удосконалення мінімальних комунікативних умінь до рівня відносно вільного володіння мовою.

Доступна організація спілкування, яка своєчасно враховує комунікативні можливості дітей на кожному етапі їх мовного розвитку, дозволяє інтенсифікувати процес оволодіння іноземною мовою. У програмі запропоновано орієнтовний зміст, зумовлений інтересами дітей молодшого шкільного віку, необхідністю забезпечити ігровий характер їхньої навчальної діяльності, розвинути здатність до елементарного спілкування. Емоційний складник вивчення іноземної мови передбачає цікаві, різноманітні ігри, які сприяють швидкому запам'ятовуванню мовленнєвих структур та відтворенню їх у життєвих ситуаціях, адже відомо, що діти швидко і добре запам'ятовують лише те, що викликає в них емоційний відгук.

Тож першочергове завдання педагога – зробити освітній процес змістовним, цікавим, динамічним водночас, спрямованим на задоволення особистісних, пізнавальних та ігрових потреб під час невимушеного спілкування з дорослими та однолітками.

Навчання іноземних мов у початковій школі передбачає збагачення словникового запасу з основних сфер спілкування: «Дозвілля», «Помешкання», «Природа. Навколишнє середовище», «Я. Моя сім'я». За змістовими складниками освітня програма з іноземної мови передбачає формування мовленнєвої, лінгвістичної, соціокультурної і загальноосвітньої компетенцій. Мовленнєва компетентність передбачає поетапне засвоєння мовленнєвих зразків, які подаються як слова, словосполучення, фрази,

необхідні для спілкування з одночасним супроводом їх мовою рухів, жестів, міміки на початковому етапі.

Формування лінгвістичної компетенції молодших школярів відбувається під час багаторазового вживання мовленнєвих структур у комунікативних ситуаціях. Формування соціокультурної компетенції відбувається під час знайомства із загальноприйнятими правилами етикету, нормами поведінки, вивчення пісень та віршів, проведення ігор. Загальноосвітній складник програми спрямований на практичне опанування учнями мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування.

Орієнтація на потреби дитини уможлиблює інтенсифікацію та поліпшення освітнього процесу, в якому наставник – не лише джерело інформації, а й помічник для дітей, радник, керівник, організатор процесу навчання. Використовуючи таку технологію, педагог дає змогу дітям стати активними учасниками освітнього процесу, оскільки в центрі уваги стає їх особиста діяльність, а вони – головним суб'єктом навчання. Атмосфера заняття, запропоновані завдання, обрані форми роботи стимулюють дітей до розширення загальноосвітнього і лінгвістичного кругозору, накопичення комунікативного досвіду, що забезпечує динаміку уроку, зберігає атмосферу дитинства, що є обов'язковою умовою природовідповідності в розвитку старших дошкільників, передбаченою принципами гуманістичної педагогіки.

Метод асоціативних символів дозволяє вирішити основні проблеми навчання іноземної мови дітей старшого дошкільного віку, адже базується на актуальній теорії вивчення мови через «особисту діяльність» дитини. Використання методу асоціативних символів на заняттях з іноземної мови дає можливість дитині сприймати мовний матеріал через всі аналізатори: зорові, слухові, мовленнєво-моторні й рухові. Не порушуючи хід заняття, ми повністю забезпечуємо потребу дитини в руховій активності. Заняття має чітку структуру і забезпечує головні етапи оволодіння іноземною мовою, їх можна виділити три :

1. Ознайомлення зі значеннями мовних одиниць – простих і складних.
2. Пасивне мовлення – усвідомлення запам'ятовування словесного виразу, тобто багаторазове зіставлення дитиною мовної одиниці з відповідними предметами та явищами реальної дійсності.
3. Активне мовлення – використання слів чи виразів у мовленні, що визначає рівень сформованості мовленнєвих навичок.

Ці етапи властиві й заняттям за методом асоціативних символів. Метод асоціативних символів (МАС) має ігрову спрямованість. У цьому й полягає основна його перевага над традиційними методами навчання. У дітей виробляються навички зосередження, самостійного мислення, розвивається увага, дисципліна. Ігрові моменти роблять навчання цікавим, створюють у вихованців бадьорий настрій, полегшують подолання труднощів у засвоєнні матеріалу. МАС дає можливість перетворити складний освітній матеріал у простий, а нудний – зробити цікавим. Діти виконують рухи й озвучують їх одночасно. Їм усе зрозуміло, тому що мова й рухи переплітаються.

Використання асоціативних символів, створення умов, максимально наближених до життєвих ситуацій, робить можливим мимовільне запам'ятовування матеріалу, перетворює процес навчання у невимушене сприйняття. Тому засвоєння навіть порівняно великої кількості мовного матеріалу не веде до перевантаження пам'яті. Цінність методу полягає ще й у тому, що, не використовуючи абсолютно ніяких затратних технологій, педагог має змогу постійно проводити високопродуктивні заняття, а не тільки спеціально підготовлені у створених для того умовах.

1.3. Методика МАС як засіб формування англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку

У процесі навчання англійської мови однією з основних проблем є засвоєння та збереження в пам'яті лексичного матеріалу. Робота розпочинається, як правило, із семантизації, тобто розкриття значення нових лексичних одиниць.

Від ефективності та цілеспрямованості цього етапу залежить уся подальша робота над лексикою, тому педагог має обрати найефективніший спосіб презентації нових слів відповідно до вікових особливостей дітей. Незаперечним фактом є те, що на початковому етапі метод перекладу не лише не дає бажаних результатів, а може й нашкодити. Використання ілюстративного унаочнення у вигляді малюнків, карток, таблиць тощо дає хороший результат, адже в дітей добре розвинена зорова пам'ять. Якщо ж педагог скористається предметним унаочненням (іграшки, реальні предмети, макети) – ще краще, тому що дитина може доторкнутися до них, узяти в руки, виконати будь-які інші дії, погратися з ними.

Однак не всі предмети, іграшки ми маємо змогу принести на заняття, «обіграти» їх. До того ж це займає багато часу. А з кожним заняттям обсяг освітнього матеріалу невпинно збільшується. Для того щоб педагогу встигнути систематично повторювати обсяг мовного матеріалу, що постійно зростає слід працювати з уявними предметами, об'єктами, явищами, тобто з образами, показ яких супроводжується мімікою, жестами, рухами.

Практичний досвід та застосування методично-теоретичних напрацювань дозволяють зробити висновок, що на початковому етапі навчання надзвичайно доцільно підключати елементи жестової мови як основної семантичної одиниці. Спостерігаючи за тим, як дитина засвоює слова рідної мови в природному середовищі, спираючись на елементарні зорово-слухові образи, можна спроектувати процес успішного запам'ятовування нею іншомовної лексики. Це і лежить в основі методу, який було названо Методом Асоціативних Символів (МАС), засвоєння через імітацію, максимально наближену до реальності.

Метод асоціативних символів – мова рухів, жестів, міміки, мова нашого тіла, кодова мова уявлень і асоціацій.

МАС – ігровий метод. У цьому й полягає основна його перевага над традиційними формами навчання. Гра – це творчість, гра – це праця. У її процесі в дітей виробляються навички зосередження, самостійного мислення, розвивається увага, дисципліна. Ігрові моменти роблять навчання цікавим, створюють у вихованців бадьорий настрій, полегшують подолання труднощів у засвоєнні матеріалу. МАС дає можливість складний освітній матеріал перетворити в простий, а нудний – зробити цікавим. Діти виконують рухи й озвучують їх одночасно. Їм усе зрозуміло, тому що мова й рухи переплітаються. Створюючи асоціативні образи-символи, «оживляємо» кожне слово, з яким можна провести цікаву, захоплюючу гру. Практика свідчить, що використання іншомовного навчально-ігрового середовища значно збільшує ефективність засвоєння матеріалу.

Сьогодні це питання актуальне, тому що очікування суспільства пов'язані з процесом інтеграції України в міжнародний простір. Оскільки викладання іноземної мови постає нині як освітня проблема, то методика МАС відкриє педагогам-практикам ще одну сторінку методичних новин, які дадуть змогу результативно розв'язувати різні освітні завдання на заняттях з англійської мови в ЗДО.

Зупинимося детальніше на особливостях застосування методу асоціативних символів. Перед початком введення нового іншомовного лексичного матеріалу педагог разом з дітьми домовляється, як вони зображатимуть мовою тіла той чи інший предмет, стан або дію, коментуючи їх спочатку рідною мовою. ***Рідна мова використовується тільки для пояснення асоціативних символів.*** Дитині достатньо лише раз показати, як зобразити мовою жестів предмети, об'єкти, як виконати певні дії і вона стане активним учасником гри на занятті.

Метод асоціативних символів – кодова мова уявлень і асоціацій. Це метод, під час використання якого значення нового мовного явища

(лексичного або граматичного) розкривається через утворення асоціативних образів (символів), при якому той, хто навчає, і той, кого навчають, працюють у межах визначеної конвенції, тобто за домовленістю, створюючи образи-символи й адаптуючи їх до різних ситуацій [3, 320].

Метод асоціативних символів передбачає вивчення лексичних одиниць через імітацію, максимально наближену до реальності. Це ігровий метод, який поліпшує сприйняття і відтворення інформації, базуючись на властивому кожній дитині вмінні уявляти й фантазувати. Завдяки яскравій дитячій уяві створюються образи будь-якої лексичної чи граматичної одиниці. Дитина значно швидше запам'ятовує іноземне слово, якщо воно пов'язане з конкретним образом або дією [4, 157].

Запропонований метод асоціативних символів можна застосувати при вивченні майже будь-якої теми. Найпростіше використовувати даний метод при вивченні теми « Дикі та свійські тварини » і « Команди » , тому що легко підібрати асоціацію. Наприклад, a bear – діти зображають перевалюючись з однієї ноги на іншу, a giraffe – піднімаючи руки вгору і витягуючи ший; a dog – приставлені до голови дві руки асоціюються з вухами собаки; a chick – зігнуті руки в ліктях, імітуючи маленькі крильця курчати.

Образи – символи до предметів дій чи явищ – це виявлення творчої фантазії педагога. Кожен педагог може по-своєму імітувати поданий предмет чи явище. Головне, щоб імітація була наближена до реальної дійсності, а також, щоб діти розуміли педагога, а він – дітей.

Під час вивчення теми «Моя сім'я» можна запропонувати такі асоціації:

A mother – дві долоні міцно притиснуті до грудей.

A father – махаємо вказівним пальчиком.

A sister – дві руки підняті вгору, імітуючи танцювальні рухи.

A brother – штовхаємо м'ячик однією ногою.

Пропонуємо асоціативні образи – символи до лексичних одиниць з теми « Професії »:

A singer – дві руки зігнуті в кулак імітують мікрофон.

A dancer – імітація танцювальних рухів.

A teacher – однією рукою імітуємо указку, іншою – книги.

A builder – зображуємо горизонтально дві долоні, міняючи одна одну.

A doctor – імітуємо процес введення ін'єкції

A clown – дві руки притиснуті до голови, імітуючи щасливе обличчя.

A housewife – імітуємо процес підмітання підлоги.

Від ефективності та цілеспрямованості цього етапу залежить уся подальша робота над лексикою, тому педагог має обрати найефективніший спосіб презентації нових слів відповідно вікових особливостей дітей.

Одним із найважливіших аспектів оволодіння дитиною англійською мовою є ознайомлення її з алфавітом. Крім цього, знання алфавітних назв літер допоможе дитині зі слуху написати невідоме слово, якщо воно буде вимовлено по буквах. Тому пропонуємо техніку застосування методу асоціативних символів при вивченні алфавіту. Наприклад:

A a – дах одного чарівного палацу; (складаємо руки, імітуючи дах);

B b – буква, яка має два животики; (зображуємо коловими пів обертами);

C c – бублик, який відкусили, нам не сподобався і віддали мамі; (зображуємо бублик, кусаємо його і віддаємо);

E e – буква, яка має три зубчики (зображуємо три пальці однієї руки);

R r – буква R, вона така – любить копати м'яча; (копаємо м'яч однією ногою);

K k – буква K завжди голодна і ротик відкриває; (рух руками чи долонями рук);

L l – буква завжди піднімає руку (діти піднімають руку);

S s – подібна на змію; (зображуємо однією рукою, вихиляючи ніби повзе змія);

I i – наче свічка, доторкнешся пече; (зображуємо одного пальчика і повторюємо ай ай);

Вивчення літер англійського алфавіту супроводжується імітацією поданою вище та активним повторенням літери.

Переваги використання методу асоціативних символів над традиційними методами:

- З використанням методу асоціативних символів на ранньому етапі вивчення іноземної мови немає необхідності постійно використовувати метод перекладу для семантизації нової лексичної одиниці.

- Збереження психічного і фізичного здоров'я.
- Забезпечення свідомого вивчення лексичних одиниць.
- Підвищення стійкості інтересу до вивчення англійської мови.
- Налагодження і збереження творчої співпраці між вчителем та учнями.

- Полегшення роботи педагога, оскільки дає змогу максимально зменшити використання постійно зростаючого обсягу наочності.

Педагогічна цінність методу асоціативних символів в тому, що це активний спосіб досягти багатьох освітніх цілей, а саме: введення дітей у життєві ситуації; опрацювання нового лексичного матеріалу, закріплення вивченого матеріалу, узагальнення та систематизації знань; залучення більшості у процес ігрового навчання; підвищення пізнавальної активності дітей на занятті та виховання інтересу до мови, яка вивчається, для покращення успішності навчання; релаксація після важкої вправи або іншого стомлюючого заняття та інші

Кожен педагог за бажанням по-своєму зображує той чи інший предмет, стан або дію. Головне, щоб діти розуміли його, а він їх. Креативність навчально-пізнавальної діяльності забезпечується тим, що під час роботи педагога разом з дітьми можуть імпровізувати, вносити свої зміни та доповнення в розробку символів. Діти, зазвичай, із захопленням беруть участь у цьому процесі, адже матеріал викладається в цікавій, ігровій формі. Діалог «педагог – дитина» проходить на рівні відомих для обох сторін образів-символів, пов'язаних між собою за попередньою домовленістю.

Після пояснення способів створення відповідних асоціацій обов'язково перевіряємо, чи діти зрозуміли та запам'ятали їх. І тільки тоді починаємо озвучувати нові мовні одиниці іноземною мовою, тобто працюємо за технологіями: дивись–слухай–роби; слухай–роби; роби–кажи (Look, Listen and Do!; Listen and Do! Do and Say!) і т.д. Діти зайняті виконанням рухів. Вони – активні учасники ігрового дійства. Звукові сигнали відкладаються у пам'яті на підсвідомому рівні, тобто відбувається мимовільне запам'ятовування навчального матеріалу. Використання педагогом наочності значно покращує процес запам'ятовування, адже у дітей добре розвинена зорова пам'ять. Проте з накопиченням навчального матеріалу постійне використання наочності стає неможливим. Використання символів-образів помітно полегшує роботу педагога і сприяє кращій семантизації слів. Наприклад, показавши один раз на занятті з англійської мови символічний образ кота – «вуса» і назвавши цей образ «a cat», а не «кіт», у дитини будується асоціативний зв'язок між символом–образом і його словесним звучанням, тому не виникає проблем із відтворенням даної лексичної одиниці.

Перед подачею будь-якого мовного матеріалу педагог, підключаючи яскраву дитячу уяву, ознайомлює дітей або ж при потребі придумує разом із ними асоціативні символи, як і позначають відповідні лексичні одиниці, і працює з останніми ніби з реальними предметами, об'єктами. Відомо, що дитина набагато швидше засвоює іноземне слово, якщо воно пов'язане з конкретним образом або дією. Таким чином, у роботі з дітьми старшого дошкільного віку метод асоціативних символів є одним із найефективніших способів семантизації лексичних одиниць, який надзвичайно полегшує роботу педагога, а для дітей процес заучування нових слів і виразів перетворюється у задоволення. Встановивши прямий тісний контакт із вихованцями, педагог у момент створення образу певної лексичної одиниці озвучує її мовою, яка вивчається. Діти ж, у свою чергу, в момент створення образу чують звуковий сигнал, який у їх пам'яті асоціюється з уявним

предметом, дією тощо. Дуже важливо, що діти виступають активними учасниками освітнього процесу, адже всі лексичні одиниці вони зображують мовою рухів, жестів, міміки. Це і є найлегший шлях налагодити комунікацію в штучних умовах вивчення іноземної мови, адже забезпечується оптимальне використання усіх аналізаторів для її успішного оволодіння. Працюючи за методом асоціативних символів, педагог має можливість проводити з дітьми систематичне повторення, що є обов'язковою умовою для вироблення автоматизму в спілкуванні іноземною мовою.

Часто, повторюючи матеріал, педагог додає певні деталі, розширюючи бачення дитини про вивчене, що сприяє кращому засвоєнню. Дітям цікаво, коли до зображуваних ними, наприклад, меблів будуть спрямовані певні дії: point to the chair (покажи на стілець), touch the table (торкнись до столу), come to the TV (підійди до телевізора), run to the bed (підбіжи до ліжка), wash the fridge (помий холодильник). Проводити подібні ігри можна по-різному: імітувати виконання дій, спрямованих до зображуваного заданого предмета, сидячи за партами або ж підходячи до нього. Як цікаво підійти, підбігти до «шафи», яку імітує один із учасників гри, «відчинити її», назвати предмети одягу, які «знаходяться» в ній, «зачинити шафу» тощо. Особливо цікаво дітям, коли, наприклад, іграшкова мавпочка виконує кумедні дії на шафі: бігає, стрибає, танцює, тупає ногами. Раптом у шафі «з'являється» мишка, яка сідає на сукню, сорочку, курточку, спідничку і т.д. Іграшкова мишка – то на шафі, то під шафою, то знову в шафі. А з яким захопленням підходять діти до зображуваного одним із них піаніно, щоб «пограти» на ньому, натискуючи на уявні клавіші! Під «виконану» мелодію можна співати знайомі англійські пісні. Безліч позитивних емоцій викликає у дітей, наприклад, зімітована хатинка (двоє дітей стають один навпроти одного, піднімають догори руки і торкаються долонями до долонь). До такої хатинки можна підійти, підбігти, долетіти, доповзти, зайти та виконати різноманітні дії. Такий підхід до викладання

іноземної мови дає можливість обігравати величезні масиви лінгвістичного матеріалу.

Зі старшого дошкільного віку діти занурюються у близьке, зрозуміле їм середовище, яке сприяє розвитку пошукових здібностей. Працюючи за методом асоціативних символів, педагог планує будь-яке заняття так, щоб мотивувати вихованців на творчу активність, щоб формувати всебічно розвинену особистість дитини. І лише в такому випадку таке заняття матиме успішний результат.

Крім того, метод асоціативних символів дозволяє педагогу проводити представлення та засвоєння мовного матеріалу в цікавій та легкодоступній формі. При цьому швидкість та якість засвоєння надзвичайно висока. У процесі такого навчання іноземних мов у дітей старшого дошкільного віку формуються лінгвістичні, мовленнєві, соціокультурні компетенції, які передбачені загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

Отже, аналіз сучасних психологічних досліджень показує, що при навчанні та вихованні дітей старшого дошкільного віку може бути використана оригінальна методика, що дозволяє дітям і педагогу подолати багато труднощів засвоєння англійської мови принципово новим шляхом. Метод асоціативних символів у навчанні англійської мови дітей старшого дошкільного віку націлює на запам'ятовування, відтворення і написання слів за їх образами-символами, які з'єднуються з інформацією, яку треба запам'ятати. Цей метод формує соціокультурну та лінгвістичну компетенції дітей за допомогою багаторазового вживання різноманітних мовленнєвих структур у різних комунікативних ситуаціях, вивченням пісень та віршів, засвоєнням правил етикету та звичок, норм поведінки носіїв мови.

Висновки до розділу 1

Отже, навчання дошкільників англійської мови загалом, двомовної комунікації зокрема, здебільшого спрямоване на розширення словникового запасу з англійської мови за допомогою вивчення віршів і пісень. Систематичне і цілеспрямоване формування вмінь аудіювання, діалогічного і монологічного мовлення англійською мовою, як основних складових іншомовного спілкування, фактично не відбувається. Таким чином, переважна більшість педагогів, які навчають дошкільників англійської мови не проводять роботи з навчання дітей користуватися іноземною мовою як засобом спілкування, що визначено основною метою у навчанні дошкільників іншомовної (двомовної) комунікації.

Використання асоціативних символів, створення умов, максимально наближених до життєвих ситуацій, робить можливим мимовільне запам'ятовування матеріалу, перетворює процес навчання у невимушене сприйняття. Тому засвоєння навіть порівняно великої кількості мовного матеріалу не веде до перевантаження пам'яті. Цінність методу полягає ще й у тому, що, не використовуючи абсолютно ніяких затратних технологій, педагог має змогу постійно проводити високопродуктивні заняття, а не тільки спеціально підготовлені у створених для того умовах.

Аналіз сучасних психологічних досліджень показує, що при навчанні та вихованні дітей старшого дошкільного віку може бути використана оригінальна методика – МАС, що дозволяє дітям і педагогу подолати багато труднощів засвоєння англійської мови принципово новим шляхом. Метод асоціативних символів у навчанні англійської мови дітей старшого дошкільного віку націлює на запам'ятовування, відтворення і написання слів за їх образами-символами, які з'єднуються з інформацією, яку треба запам'ятати. Цей метод формує соціокультурну та лінгвістичну компетенції дітей за допомогою багаторазового вживання різноманітних мовленнєвих

структур у різних комунікативних ситуаціях, вивченням пісень та віршів, засвоєнням правил етикету та звичок, норм поведінки носіїв мови.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА МАС ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку

З метою виявлення вихідного рівня сформованості англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку необхідно провести передекспериментальний зріз, результати якого оцінюються за певними критеріями. Для визначення необхідних критеріїв ми звернулися до методичних досліджень [7; 31] з питань контролю та оцінки рівня сформованості іншомовних умінь у дітей старшого дошкільного віку.

Проаналізувавши їх, ми обрали такі критерії: 1) мовний, за яким визначається кількість правильно перекладених лексичних одиниць і словосполучень з англійської мови рідною і навпаки; 2) аудитивний, що фіксує кількість розуміння сприйнятих на слух речень англomовного висловлювання; 3) монологічний, за яким виявляється кількість речень в самостійному висловлюванні дітей, (логічно і правильно побудованих у граматичному, лексичному і смисловому відношенні); 4) діалогічний, який фіксує кількість ініціативних і адекватних реактивних реплік різних функціональних типів, що були зверненими, правильно оформленими в мовному відношенні і супроводжувалися невербальними засобами спілкування.

Кожен обраний нами критерій оцінки рівня сформованості в старших дошкільників англomовної компетентності характеризується певними показниками. Обґрунтуємо їх:

Мовний. Обсяг слів і словосполучень, що були перекладені українською і англійською мовами, дорівнює кількості запропонованих

еквівалентів, рахунок яких здійснюється в балах. Цінність одного слова/фрази складає 0,5 бала. Результати підраховуються відповідно до кількості перекладених слів/словосполучень, помножених на 0,5 бала. Отже, адекватний переклад запропонованих 10 слів і словосполучень передбачає отримання дитиною вищої оцінки – 5 балів.

Аудитивний. Сприйняття мовлення на слух починається з виділення смислових орієнтирів [38, с. 129]. Глибина розуміння співвідноситься з рівнями розуміння (мовний/надмовний). Рівень розуміння основних фактів тексту є рівнем надмовного розуміння. Досягнення цього рівня відбувається, якщо збігається інтерпретація значення почутого з вихідною інтерпретацією відповідного висловлювання. При цьому, процес перекодування почутого потоку звуків у звукосполучення, слова/їх значення, смислові фрази/їх значення, текст/його смисл відповідає зворотному процесу оформлення думки у слова, фрази, текст, їх озвучення. Цей показник дозволяє оцінити повноту розуміння висловлювання. Розуміння на слух іншомовного висловлювання вимірюється за кількістю поданих рідною мовою речень (реплік), або підбором відповідної картинки.

Діалогічний. Продукування діалогічного мовлення передбачає ініціативність. У процесі комунікації діти постійно породжують певні висловлювання. Вони є реактивними на попередні висловлювання, або самостійними ініціативними репліками. Чим більше ініціативних реплік використовують діти, тим успішніше здійснюється процес комунікації. Тому показник ініціативності дає змогу оцінити мовлення старших дошкільників з точки зору кількості та частоти вживання ініціативних реплік, які активізують і стимулюють процес комунікації.

Адекватність реактивних реплік ініціативним або розуміння партнера по спілкуванню також визначається як показник розвитку діалогічних умінь спілкування. Мовлення дітей вважається задовільним, коли вони в усіх або у

більшості випадків адекватно реагують на висловлювання співбесідників. За цим показником аналізуються й оцінюються сформованість вміння дошкільників вільно підтримувати бесіду за певною ситуацією спілкування.

Використання невербальних засобів спілкування враховується під час оцінки діалогічного мовлення дітей

Монологічний. Будь-яке висловлювання завжди оцінюється з точки зору його точності. «Точність вимагає багатства лексичного запасу, оволодіння граматичною правильністю мовлення» [31, с. 162]. Велика кількість мовних помилок може призвести до припинення спілкування через нерозуміння дітей один одного. Проте, якщо при наявності помилок процес комунікації не порушувався, застосовується принцип апроксимації і оцінка мовленнєвого продукту не зменшується. Отже, при аналізі висловлювань дітей за показником відносної граматичної і лексичної правильності враховуються лише комунікативно значущі помилки – фонетичні, граматичні, лексичні, що порушують процес спілкування.

Послідовність і логічність викладу думок – є ще одним показником критерію «монологічний». Сформованість уміння монологічного іншомовного висловлювання вимірюється кількістю продукованих речень відповідно до зазначеним показникам.

Ураховуючи все вищесказане, ми дійшли висновку, що: 1) під час аудіювання дитина повинна розуміти мовлення в дещо уповільненому темпі, ретельно артикульоване, з довгими паузами з опорою і без опор; визначати головних героїв і основні факти змісту; розуміти і реагувати на короткі прості прохання і вказівки, сформульовані повільно; 2) під час продукування монологічного мовлення, дитина перш за все повинна вміти представляти себе, своїх друзів, батьків, продукуючи прості, здебільшого ізольовані речення; описувати предмети, іграшки, тварину (назвати його, сказати який він); робити повідомлення з власного досвіду за власним малюнком; переказувати основні факти почутого іншомовного висловлювання; 3) продукуючи діалогічне мовлення, дитина повинна вміти привітатися,

запитати як справи, поцікавитись про родину, професію, настрій, наявність іграшок, зробити пропозицію, запросити до діяльності (пограти), висловити вдячність, задоволення, на запрошення інших, відреагувати на пропозиції інших.

З метою об'єктивної оцінки рівня сформованості навичок та вмінь говоріння методисти радять використовувати бальну систему [14]. Під час розцінювання розуміння англomовного висловлювання і мовлення дитини за означеними показниками експериментатор надає дитині кількість балів за певним критерієм. Вона відповідає кількості продукованих речень, правильних у граматичному і лексичному відношенні. Максимальною кількістю ми вважаємо 5 балів з кожного критерію, адже програмою визначили найкращий результат розуміння і продукування мовлення – 5 речень. Проте, ми допускаємо збільшення балів на 1-2. Для оцінювання сформованості вмінь спілкування учасників експерименту визначаємо максимальну кількість балів, яку може отримати кожен комунікант за усіма критеріями. Якщо дитина продукуватиме монологічне висловлювання обсягом 5 речень, складатиме діалог обсягом 5 реплік (ініціативних/реактивних), сприйматиме і перекладатиме зміст іншомовного тексту рідною мовою обсягом 5 речень, перекладатиме 10 лексичних одиниць, вона максимально отримає 20 балів з одного тематичного блоку. Розподіл показників критеріїв подано в таблиці (Додаток Г)

Якість мовлення учасників експерименту оцінюється і фіксується педагогом. Обчислення загального рівня сформованості вмінь дітей усного спілкуватися англійською мовою (за всіма критеріями і навчальними темами) проводиться таким чином: знаходиться загальна кількість балів, набраних кожною дитиною з перекладу лексичних одиниць, аудіювання, монологічного і діалогічного мовлення з шести тематичних блоків.

Отриманий результат необхідно порівняти з максимально можливою кількістю балів, які можна отримати в процесі обговорення шести тематичних блоків (120 балів).

Оцінювання мовленнєвих здатностей дітей за обраними критеріями здійснюється на всіх етапах експерименту. Експериментальне дослідження передбачає три етапи його проведення, кожний з яких має конкретні завдання і обмежується часом проведення.

До виокремлених критеріїв і показників були дібрані завдання з визначення рівня володіння лексичним матеріалом, сформованості вмінь аудіювання, монологічного і діалогічного мовлення. Наведемо приклади цих завдань:

Завдання 1. Мета: з'ясувати знання дітьми слів і словосполучень англійською мовою, вміння перекладати з англійської мови на українську і навпаки.

Матеріал: лексичні одиниці і словосполучення з теми.

Процедура виконання. Педагог запрошує дітей прослухати англійською

мовою слова і словосполучення і перекласти українською мовою (5), далі інші слова і словосполучення (5) перекласти з української мови на англійську.

Оцінка дій дітей: діти одержують максимально 5 балів залежно від правильності виконаного завдання відповідно до «мовного» критерію.

Завдання 2. Мета: з'ясувати вміння дітей сприймати на слух і розуміти висловлювання педагога, подане англійською мовою одноразово у нормальному темпі.

Процедура виконання. Педагог запрошує дітей прослухати англійською мовою розповідь і українською передати її зміст (наведемо приклад з теми «Знайомство»): Hi! My name is Jim. I am from America. I am six. I have got a family. I have got a mother. I have got a father. I have got a brother. I have got a sister..

Оцінка дій дітей: діти одержують максимально 5 балів залежно від правильності виконаного завдання відповідно до «аудитивного» критерію.

Завдання 3. Мета: з'ясувати навички і вміння дітей складати монологічні висловлювання за ситуацією.

Матеріал: іграшка або картинка знайомого казкового героя.

Процедура виконання. Дітям (індивідуально) було запропоновано уявити себе в ролі казкового героя і розповісти про себе.

Оцінка дій дітей: діти одержують залежно від правильності виконаного завдання максимально 5 балів за 5 речень відповідно до показників: змістовність, послідовність і логічність висловлювання, ситуативність, відносна грамотність «монологічного» критерію.

Завдання 4. Мета: з'ясувати навички і вміння дітей складати діалог за поданою ситуацією, ініціювати діалогічне спілкування і реагувати на ініціативу інших дітей відповідно до ситуації.

Процедура виконання. Дітям було запропоновано знайти собі пару і звернутися до партнерів із запитаннями або фразами відповідно до ситуації тематичного блоку.

Оцінка дій дітей: діти одержують залежно від правильності виконаного завдання максимально 5 балів за 5 реплік (ініціативних, реактивних) відповідно до показників діалогічного критерію: зверненість, ініціювання спілкування, адекватність реакції на ініціативу партнера по спілкуванню, використання невербальних засобів спілкування.

З урахуванням розбіжності результатів дослідження ми виокремлюємо три рівні оцінки сформованості вмінь усного спілкування англійською мовою, а саме: достатній, середній, низький рівні.

Для достатнього рівня розвитку вмінь характерно: розвиток уміння розуміти (4-5 речень) почутий одноразово у нормальному темпі текст, побудований на знайомому мовному матеріалі; уміння переказувати почуте близько до тексту на рівні 4-5 речень, виразно; підтримувати діалог, використовуючи 4-5 фраз (ініціативних і реактивних) відповідно до ситуації спілкування, перепитувати співбесідника, якщо необхідні уточнення і пояснення, вести діалог етикетного характеру в стандартних ситуаціях

спілкування (вітатися, прощатися, дякувати), уміння висловлювати основні мовленнєві функції погодження, заперечення, запрошення, перепрошення тощо; виразно, послідовно і логічно висловлюватися за темою, складати короткі повідомлення з 4-5 речень; уміння користуватися мімікою і жестами, спілкуватися у групі з трьох дітей.

Загальна найбільша кількість балів достатнього рівня складає 100-120 балів з шести тем навчання з усіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, діалог, монолог). При цьому діти роблять незначні мовні і мовленнєві помилки, які не впливають на зміст висловлювання, не спотворюють його значення; не завжди інтонаційно правильно оформляють висловлювання (питальні речення). Цей рівень відповідає засвоєнню рецептивних, репродуктивних лінгвістичних знань, сформованості рецептивних і репродуктивних мовних навичок, рецептивних, репродуктивних і продуктивних лінгвістичних, передкомунікативних і комунікативних умінь усного спілкування англійською мовою.

На середньому рівні старші дошкільники спроможні продемонструвати зазначені у характеристиці достатнього рівня вміння, але кількість речень і фраз складає у них 3-4. При цьому в дітей ще недостатньо розвинене вміння перепитувати співрозмовника, якщо необхідні уточнення і пояснення. Вони досить обмежено застосовують невербальні засоби спілкування, не повністю реалізують вміння висловлювати основні мовленнєві функції, не завжди виявляють вміння спілкуватися у групі з трьох дітей. Загальна кількість отриманих балів складає 80-99 балів за всі зазначені теми. Діти роблять значні мовні (лексичні, фонетичні і граматичні) помилки, які однак істотно не змінюють змісту висловлювання. Цей рівень відповідає засвоєнню рецептивних і репродуктивних лінгвістичних знань, сформованості рецептивних і репродуктивних мовних навичок, рецептивних і репродуктивних лінгвістичних і передкомунікативних умінь усного спілкування.

Низький рівень сформованості умінь усного англомовного спілкування характеризується тим, що діти демонструють певні знання мовного матеріалу. Проте, вони мають слабкі навички і вміння складати діалог, використовуючи 1-2 фрази. Діти не спроможні переказати почуте англійською мовою або висловитися за темою в достатньому обсязі. Вони обмежуються 1-2 реченнями, з яких зміст висловлювання не зрозумілий. Дошкільники не розуміють почутого повідомлення, поданого одноразово в нормальному темпі, розуміють це повідомлення при повторюванні на рівні 2 речень. Вони не здатні перепитувати співрозмовника, якщо необхідні пояснення і уточнення, лише можуть повторювати за педагогом фрази, спрямовані на уточнення інформації. Діти не вміють висловлювати основні мовленнєві функції самостійно, а лише повторюють за педагогом. Вони не використовують міміки і жестів або використовують їх неправильно, не спроможні працювати у групах. При цьому діти роблять значні мовні помилки, які істотно спотворюють зміст висловлювання, структуру речень за типом висловлювання. Вони не виявляють інтересу до того, що відбувається.

Загальна кількість отриманих балів складає 60-79 з шести навчальних тем з усіх видів мовленнєвої діяльності, що перевіряються. Цей рівень відповідає засвоєнню рецептивних і репродуктивних лінгвістичних знань, становленню рецептивних і репродуктивних навичок, сформованості рецептивних і репродуктивних лінгвістичних умінь усного спілкування.

2.2. Методика формування англомовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку засобом методики МАС

Наведемо приклади занять для дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови з використанням методики асоціативних символів. А також познайомимо з методикою використання методу асоціативних символів на заняттях з англійської мови з дітьми старшого дошкільного віку.

«IN THE MAGIC HOUSE»

Мета: виховувати пізнавальний інтерес у вивченні англійської мови; розвивати вміння здійснювати мовленнєву діяльність, тренувати навички чіткої фонетичної вимови; закріпити навички дітей виконувати команди, повідомляти про виконання дій та вживати вивчену лексику в певних ситуаціях.

Матеріал: іграшки тварин, картинки із зображенням овочів, фруктів, їжі, іграшкові меблі, іграшки.

Всі наочні матеріали використовуються за Методом Асоціативних Символів, автор МАС – Світлана Гунько.

Хід заняття

I. Організаційний момент.

T: Hello, children! Let's sing a song!

(Діти співають пісеньку «Hello», звучить звукозапис.) Today we are going to play in the house!

<https://drive.google.com/file/d/1hCNiZV8m-18qU3-HOrFNqu3U2KLieZaY/view?usp=sharing>

II. Введення в іншомовне середовище.

Гра «Listen and do»

T: Stand up! Go! Fly! Hop! Run! Swim! Watch TV! Dance a dance! Sing a song! Cry! Eat! Ride a bike! Drink! Sit down!

Play with a robot! (a car, a doll, a plane).

Look at the window! It is cold! Put on a jacket! (a scarf, a cap, jeans!)

Listen! Who is knocking! Meet our friends! Say «Hello» the animals.

Гра «Look and say».

(Вчитель зображає тварин за допомогою жестів та виставляє іграшки).

Ch: Hello a cat! (a bear, a wolf, a mouse) Etc.

III. Мовленнєва розминка.

T: Children! Let's play with animals!

Гра «I am».

(Вчитель використовує міміку та жести).

T: - I am a bear!

Ch: - I am big!

T: - I am a monkey!

Ch: - I am funny!

T: - I am a pig!

Ch: - I am hungry!

Гра «A hungry pig!»

(Вчитель у ролі поросятка, тримаючи іграшку у руках, вибірково підходить до дітей, щоб поласувати зображеною ними їжею.)

I am a pig! I am hungry! I eat...

Ch: - ...an apple!

T: - I eat

Ch: - ... chocolate! ... etc.

Let's sing a song «Yummy, yummy»!

<https://drive.google.com/file/d/1hM38zyQbPp02M3RS->

[LEAqhL_UmHmcRuM/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1hM38zyQbPp02M3RS-LEAqhL_UmHmcRuM/view?usp=sharing)

IV. Музична фізкультхвилинка

Let's wash with animals.

Гра «Wash»

T: You are so dirty! Wash your head! Wash your nose! (Дітки миють частини тіла під команди вихователя).

«Head, shoulders, knees and toes» під звукозапис, супроводжуючи жестами.

https://drive.google.com/file/d/1SNHzYDjt_5CCGqvpvYQYeD8xTz_DTG

[DO/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1SNHzYDjt_5CCGqvpvYQYeD8xTz_DTGDO/view?usp=sharing)

V. Тренування у мовленні.

T: Look! A house! Hop to the house! Go back! Run to the house! Go back!
We are in the house! What do you see in the house?

Гра «I see».

(Вчитель зображає жестами назви меблів та виставляє іграшкові меблі).

Ch: I see a table!

Ch: I see a sofa! Etc!

T: I see a mouse! Let's play with a mouse! I am a mouse! I live in the house! I want to sleep!

Гра «Yes or no».

- I sleep on the table!
- Ch: No!
- I sleep on the sofa!
- Ch: Yes! Etc!

T: We are in the house! Let's play in the house! Children, what do you do in the house?

Гра «In the house»

Ch: I sleep in the house .

Ch: I eat in the house...(з опорою на картинки та жести).

T: It is a present for you from the animals! Look! What do you see in the box?

(У коробці іграшки, вчитель дістає кожну іграшку, діти називають.)

Гра «I see...»

Ch: I see a robot! ...a car! ... a pistol!

T: Do you like toys? I like a doll and you, Dasha?

Гра «I like».

(Діти повідомляють про улюблену іграшку!)

Ch1: I like a plane!

Ch2: I like a ball!.. etc!

VI. Заклучний етап заняття.

T: I like our animals! I like to play! It is fun today! Let's play with animals!

Fly, fly! Run, run! It is fun! It is fun!

Swim, swim! Run, run! It is fun! It is fun! Etc.

The lesson is over! Let's say Goodbye!

1, 2, 3, 4, 5 - Goodbye!

WHERE DO THE ANIMALS LIVE? /

ДЕ ЖИВУТЬ ТВАРИНИ?

Заняття з англійської мови для дітей старшої групи

Мета. Сприяти запам'ятовуванню дітьми назв тварин англійською мовою. Вчити використовувати засвоєні слова в мовних структурах, імітувати рухи та розпізнавати звуконаслідування голосів тварин; розрізнити їхні оселі та зовнішній вигляд. Розвивати зв'язне мовлення, уміння давати відповіді на запитання повним реченням. Збагачувати активний словник дітей словами з теми. Розвивати асоціативне мислення, пам'ять, увагу, творчі здібності. Стимулювати пізнавальний інтерес до англійської мови. Виховувати дбайливе ставлення до тварин.

Матеріал: мультимедійна установка, ноутбук, відеозаписи пісень «Good morning, children, good morning», «Old McDonald had a farm», «Let's go to the zoo»; ляльки – мишка і котик; конверт із квитками на ферму, до лісу, зоопарку; зображення свійських тварин, мешканців лісу та зоопарку.

Хід заняття

Greeting / привітання

Вихователька. Діти, привітаймося піснею!

Діти під музику співають пісню і виконують рухи (за методом МАС).

Пісня-руханка «Good morning, children, good morning» / «Добрий ранок, діти, добрий ранок»

Good morning, children, good morning! / Добрий ранок, діти, добрий ранок! (Діти кивають на знак вітання.)

I'm glad to see you again. / Я рада бачити вас знову. (Прикладають руки до серця, демонструючи радість.) Good morning, children, good morning. / Добрий ранок, діти, добрий ранок! (Знову кивають.)

Good morning, Sam and Jane! / Добрий ранок, Семе та Джейн! (Показують руками на уявних дітей.) Stand up – sit down. Hands up – hands down. / Встаньте – сядьте. Руки вгору – руки вниз. (Встають і сідають. Піднімають і опускають руки.) Play the piano, play the drum. / Пограйте на піаніно, пограйте на барабані. (Імітують гру на піаніно, а потім на барабані.)

Асоціативний метод можна ефективно використовувати під час вивчення різних тем, наприклад таких як: «Домашні та свійські тварини», «Рослини», «Транспорт», «Стан людини та тварини», «Рухи та дії», «Розміри та форми», «Овочі та фрукти», «Одяг», «Частини тіла», «Предмети навколо нас», «Об'єкти природи», «Іграшки», «Професії» з використанням відповідних асоціативних символів.

Нині, в достатній кількості асоціативних символів можна знайти в мережі Інтернет або створити власноруч. Для максимального використання методики асоціативного навчання варто дотримуватись трьох загальноновизнаних кроків: педагог домовляється з дітьми, як вони позначатимуть обране слово (символ); разом повторюють, педагог перевіряє ефективність запам'ятовування введеного асоціативного символу дітьми; озвучують та демонструють введenu нову лексичну одиницю. Ми б хотіли, як приклад, подати тему «Об'єкти природи» із застосуванням асоціативного методу навчання (на прикладі англійської мови) [3, с. 71].

1. Sun – високо піднята рука з розчепіреними пальцями, котрі рухаються. Пальці – символізують промені сонця.
2. Sky – розведеними руками показувати безмежний простір над головою.
3. Rain – пальцями обох рук показувати рух краплинок зверху донизу.
4. Snow – долонею з розчепіреними пальцями імітувати падіння

сніжинок.

5. Star – пальці, що згинаються в кулак і розгинаються.

6. Moon – пальці рук скласти у формі місяця.

7. Tree – високо підняти догори дві руки.

Як зазначалось раніше, асоціативний метод має тісний зв'язок із ігровим методом. Тобто, введені та вивчені лексичні одиниці за допомогою асоціативного методу можна закріплювати за допомогою гри. Найпростішим та цікавим прикладом є гра «Крокодил», у якій педагог може загадувати дітям вивчене слово, а вони його відтворювати, або навпаки. Також, можна створювати власні міні-казки та демонструвати їх у вигляді асоціативних символів іншим вихованцям.

Вважаємо за необхідне зазначити, що освітньому процесу, де реалізується метод Асоціативних Символів, характерна відповідна етапність, зокрема:

I. Створення образу-асоціації. Педагог разом з дітьми створює образ-асоціацію, який пов'язує новий лексичний матеріал з конкретним символом або образом. Діти з великим задоволенням беруть активну участь у такому процесі. Педагог пояснює вибраний символ рідною мовою, яка використовується лише для створення асоціації.

Однак з часом необхідність у цьому зникає. Діти зосереджені, уважно слідкують за процесом та швидко запам'ятовують матеріал, який пропонується. Наприклад, під час вивчення теми «Я і моя сім'я» можна використати такі асоціації: «mother» – руки перед собою, ніби три-маємо дитячий візок; «father» – жест руками, який демонструє силу батька; «sister» – робимо рух руками, що нагадує утримування спідниці; «brother» – рух ногою, ніби штовхаємо м'ячик, «family» – демонструємо коло, утворене злегка зігнутими руками, яке символізує єдність родини.

Під час вивчення теми «Дикі та свійські тварини» можна використовувати такі асоціативні образи: «giraffe» – піднімаємо руку вгору і

втягуємо її, імітуючи високу шию жирафа; «crocodile» – витягаємо руки вперед, відкриваючи та закриваючи їх, щоб показати щелепи крокодила; «snake» – робимо зигзагоподібні рухи руками, ніби імітуємо рухи змії; «parrot» – розводимо руки в сторони і махаємо, ніби крилами папуги; «cow» – прикладаємо до голови вказівні пальці, демонструючи роги корови тощо.

Під час вивчення теми «Іграшки» можна застосовувати такі асоціативні символи, як: «ball» – демонструємо м'ячик, притискаючи пальці долоні один до одного; «kite» – від-творюємо, піднімаючи праву руку вгору по діагоналі, імітуючи політ повітряного змія; «puzzle» – розташовуємо руки разом, показуючи складання пазла; «drum» – відтворюємо, барабанячи по поверхні столу або робимо рухи руками, імітуючи гру на барабанах; «car» – витягуємо руки перед собою, затискаємо кулачки, ніби тримаємо кермо автомобіля.

II. Перевірка розуміння. На цьому етапі перевіряємо розуміння запропонованих асоціативних символів. Педагог разом з дітьми повторює ці символи, а потім перевіряє, наскільки ефективно вони засвоєні кожним здобувачем окремо. Це може включати запитання або прохання виконати дії, пов'язані з асоціативним символом.

III. Зображення такого образу та одночасно озвучування мовою, яка вивчається. Перевірівши розуміння створеної асоціації, діти озвучують іноземною мовою і одночасно візуально зображують її образ. Це допомагає закріпити зв'язок між лексичним матеріалом і візуальним символом, а також розвиває їхні мовленнєві навички.

Ефективність методу асоціативних символів полягає в чіткому виробленні символів, які стандартизовані й адаптовані до дошкільного віку.

Окрім того, цей метод надає можливості педагогу формувати в дітей автоматизовані навички володіння англійською мовою, оскільки дитина значно швидше запам'ятовує іноземне слово, якщо воно пов'язане з конкретним образом або дією. Упровадження лексичних одиниць не має на меті їх негайного запам'ятовування і відтворення, а передбачає поетапне

опрацювання матеріалу. Систематичне повторювання, яке забезпечується методом асоціативних символів – основа формування лексичних навичок дітей.

Важливою умовою заняття є швидкий темп. Матеріал подається інтенсивно (часто), але ненав'язливо, майже непомітно для свідомості дітей. Гра створює такі умови, коли іноземна лексика запам'ятовується автоматично, мимовільно завдяки частому повторенню в той час, коли дитина захоплена самим процесом гри.

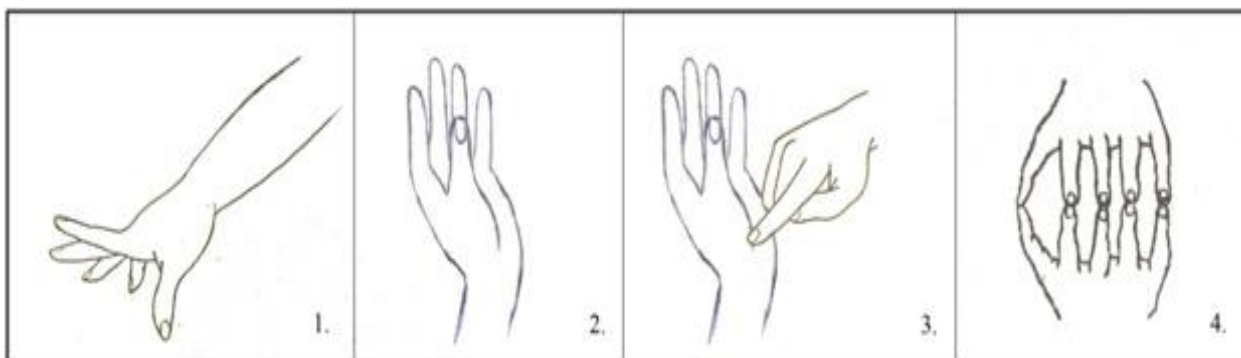
З використанням методу асоціативних символів на ранньому етапі вивчення іноземної мови немає необхідності постійно використовувати метод перекладу для семантизації нової лексичної одиниці.

Метод асоціативних символів можна використовувати при проведенні фізкультхвилинки. Проведення фізкультхвилинки викликає в дітей позитивні емоції, а це як відомо, сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Дітям це легко зробити, коли працювати з уявними предметами, тобто з образами, показ яких супроводжується мімікою, жестами чи рухами. Ці елементи жестової мови ефективно засвоюються, коли ми проводимо фізкультхвилинку. Наприклад: уявляємо, що плаваємо в басейні, активно розводячи руки в сторони (swim) та додаючи зображення квадрату (pool), двома пальчиками показуємо кроки (walk), розминаємо пальці, кисті рук, імітуємо біг, працюючи руками та ногами, виконуємо різноманітні дії та накази. Проводячи фізкультхвилинку методом асоціативних символів, ми повинні дотримуватися певної послідовності:

- 1) домовляємось з дітьми, як ми будемо зображати той чи інший рух;
- 2) повторюємо та перевіряємо чи запам'ятали ці образи діти;
- 3) озвучуємо та демонструємо ці образи.

Наведемо приклади асоціативних образів-символів:

«Місцезнаходження»

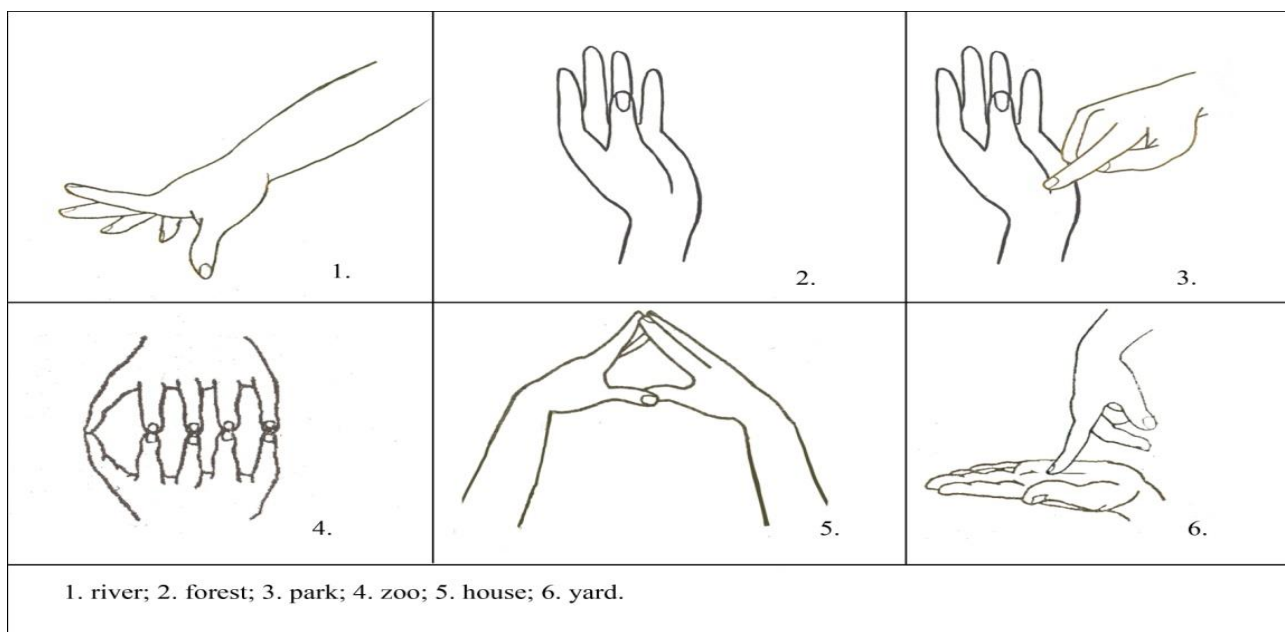

1. River (річка)

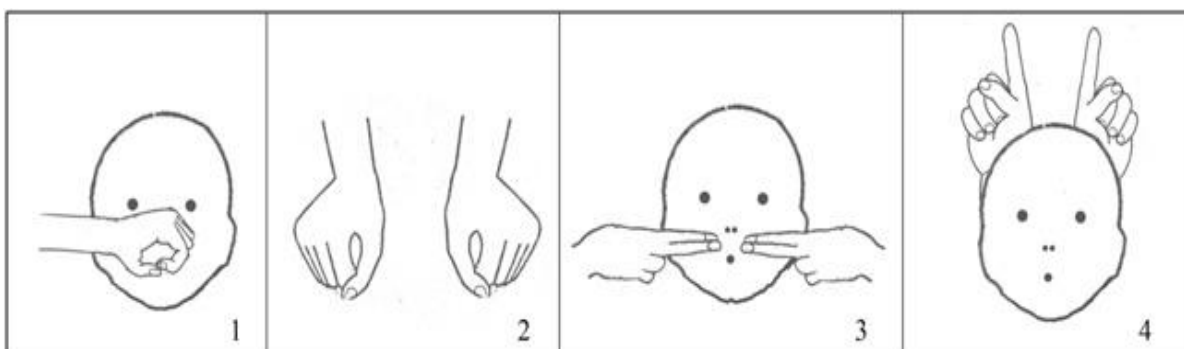
2. Forest (ліс)

3. Park (парк)

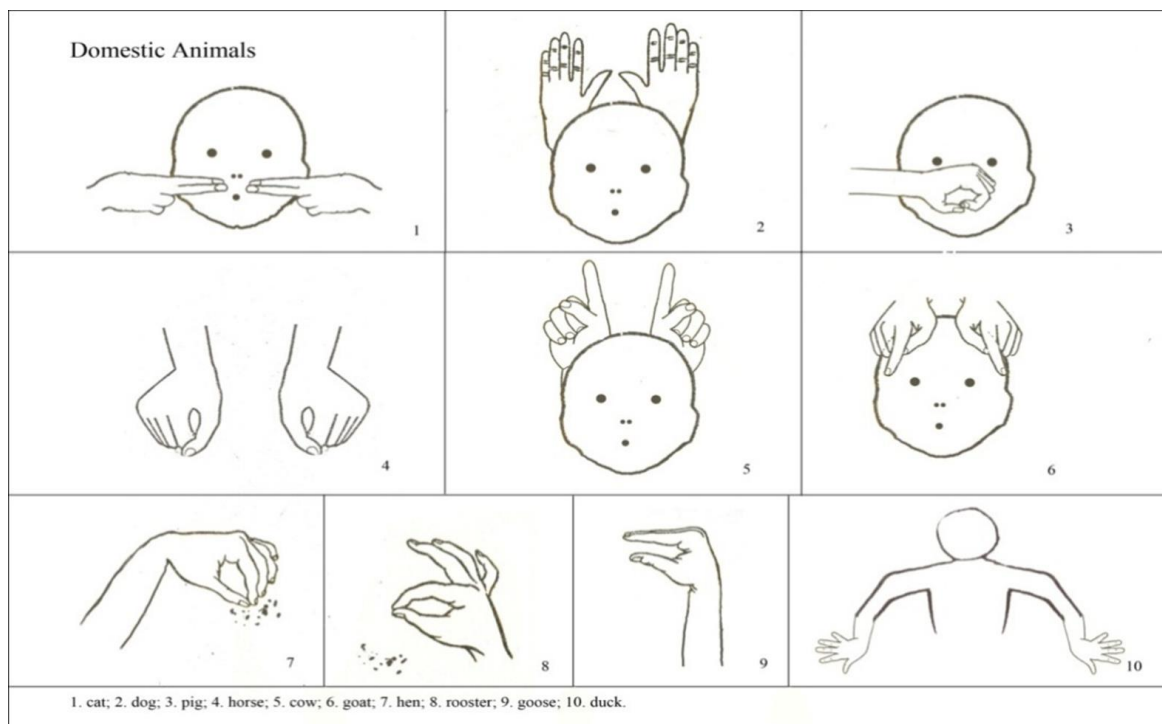
4. Zoo (зоопарк)

Асоціативні образи-символи: «Домашні тварини»

1. Pig (поросся)
2. Horse (кінь)
3. Cat (кішка)
4. Cow (корова)

Асоціативні образи-символи: «Рухи та дії»

1. Go (ходити)
2. Fly (літати)
3. Swim (плавати)
4. Ride a bike (їхати на велосипеді)

**Конспект заняття з навчання дітей старшого дошкільного віку
англійській мові**

Заняття-travel (подорож)

Тема: «Trip to the zoo»

Мета: формувати у дітей вміння спілкуватись іноземною мовою, виконувати спільні дії, обмінюватись простими репліками на іноземній мові за лексико-граматичним матеріалом «Дикі тварини»; удосконалювати

навички дітей складати описову розповідь за допомогою методу асоціативних символів, вправляти у правильній вимові окремих звуків, слів, речень; розуміти та виконувати команди на англійській мові у грі. Розвивати уяву, увагу, навички усного мовлення та аудіювання, довільне запам'ятовування, слухову та зорову пам'ять.

Виховувати дбайливе ставлення до тварин та культуру спілкування.

Обладнання: Лялька-персона, картки з зображенням тварин, картина: «At the zoo», схема МАС.

Попередня робота:

Вивчення тем: привітання, кольори, тварини, частини тіла, мешкання тварини, дії (плавати, бігати);

Мовні структури: «I am», «I have», « I live», «This is»;

Пісні, вірші, ігри за темами.

Методи та прийоми: Метод асоціативних символів. (*Діти за схемою самостійно складають розповідь на англійській мові*)

Методика «Лялька як персона» адаптована в ЗДО (*Вже знайомий дітям Джек приходить до дітей з ситуацією, а діти залюбки приймають участь у спілкуванні з ним*)

Хід заняття:

1. Вступна частина.

Привітання.

Вихователь: Діти, до нас завітав Джек, давайте привітаємось з ним!(вірш)

Good morning! Good morning!

Good morning to you!

Good morning ! Good morning!

I am glad to see you!

Джек: Hello children! I am glad to see you! (Діти по черзі вітаються з Джеком за руку і кажуть: *Hello Jack! I am glad to see you too!*)

Вихователь: Давайте згадаємо, звідки до нас приїхав Джек? Хто пам'ятає, які його улюблені тварини?

Джек каже, що йому дуже сподобалась пісенька, яку ми вчили минулого разу, і він просить, щоб ми заспівали її разом з ним.

Пісня: « Family finger»

.Вихователь: Насправді Jack трішечки засмучений, бо він ніколи не був у зоопарку . Діти, чи зможемо ми допомогти Джеку відвідати зоопарк? (діти висловлюють свої думки). Джеку дуже сподобалось ідея польоту на килимку літачку-**on the carpet plane**. Давайте, ми всі разом відправимось у зоопарк на казковому **carpet plane**?Щоб зайняти своє місце треба назвати своє ім'я та запитати у сусіда його ім'я на англійській мові!(кожна дитина по черз каже:My name is... What is your name?

Вихователь: *«You, please. All right. Take your seat, please»*

Ось, діти, ми і прилетіли.Давайте подивимось, які тварини живуть у зоопарку, і які звуки вони вимовляють.

2.Фонетична зарядка.

(Вихователь спонукає вимовляти правильно звуки в словах).(Діти стоять біля картини«**At the zoo**»)

This is a fox[f-f-f]

This is a monkey[a:-a:-a:-]

This is a squirrel[kw-kw-kw]

This is a snake[s-s-s]

This is a cow[mu-mu-mu]

3. Основна частина.

Вихователь:Діти, я пропоную вам пройти до іншого вольєру, де знаходяться тварини.

2Гра:I have/I love/I see(Доки грає музика діти бігають навкруги стола,коли музика закінчується діти зупиняються і беруть зі стола картку та відповідають за нею. Наприклад: **I Have a fox, I see a fox, I love a fox.**)

1Гра: «What is this? »

Педагог дістає з конверта карточку дуже повільно, на якій зображена тварина, супроводжуючи такими фразами:

«I will show you only its tail (хвостик)»

« Do you know? What is this? »

«It is something green (brown, blue, yellow ит.д.). »

Якщо дитина здогадалась, яка це тварина вона відповідає: « This is a...»

Діти, а ми ж з вами знаємо вірш про зоопарк? Давайте і Джека навчимо?

Вихователь: А зараз давайте ми з вами відпочинимо і пограємо в гру. Нам потрібно перетворимося на тварин. Я буду називати тварину на англійській мові, а ви її показувати (МАС)

Руханка «Пантоміма»

Вихователь: Діти, чи знаєте ви, як називається людина в зоопарку, яка працює з тваринами, дресує і доглядає їх ? (відповіді дітей). Хто хоче бути дресувальником? (діти разом з вихователем обирають дресувальника і дітей, які будуть виконувати ролі тваринок і команди за допомогою лічилки)

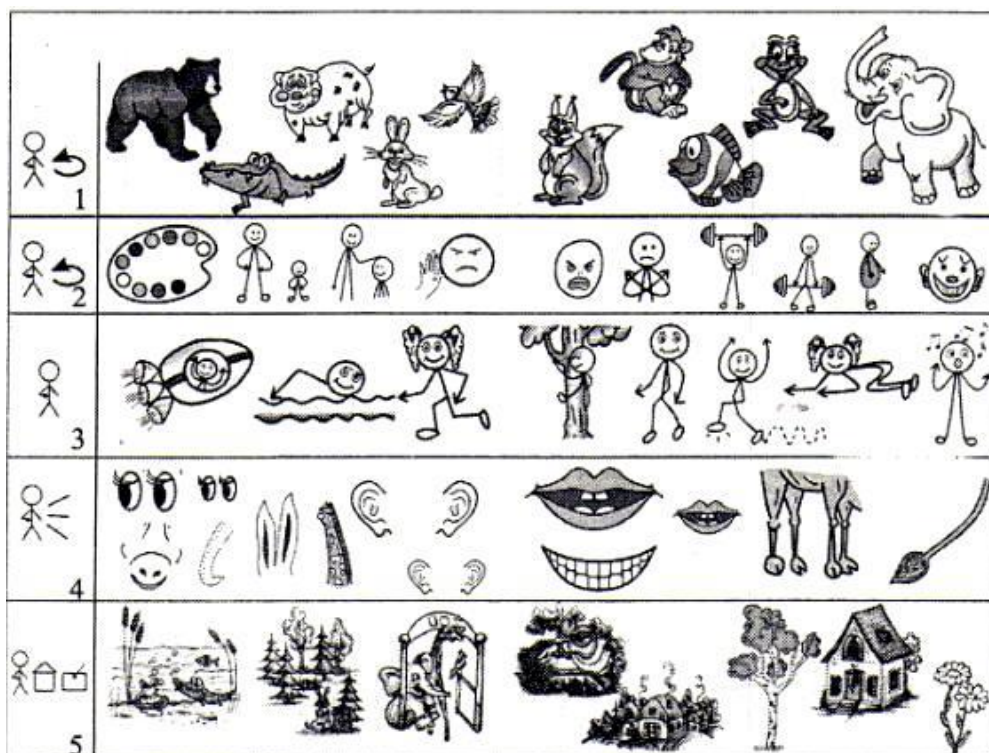
One two three

You and me

Вихователь: Джеку дуже сподобалось з нами грати і відпочивати. І він хотів би пограти з вами в свою гру «Моя улюблена тварина», і взяти у вас інтерв'ю (прийом мікрофон). Вам потрібно розказати про свою улюблену тварину (за схемою), або про тварину, яка більше всього сподобалась у зоопарку та як вона виглядає?

Складання розповіді за методом асоціативних символів (схема МАС)

- 1) I am a crocodile; 2) I am green. I am big. I am strong. I am dangerous;
- 3) I swim; 4) I have a big mouth. I have short legs; 5) I live in the river.

4.Заклучна частина.

Вихователь: Діти нам вже час повертатися до дитячого садка. Давайте скажемо усім тваринам Goodbye! (діти сідають на килим, під музичний супровід повертаються до дитячого садка)

Колективна робота:

Вихователь пропонує дітям виготовити фото колаж про спільну подорож до зоопарку на згадку для Джека . (діти працюють колективно, наклеюють картинки тварин, під час роботи діти повторюють назви тварин. Малюки дарують Джек картину і запрошують ще в гості.

Пропонуємо план гурткової роботи за МАС (метод асоціативних символів) для дітей старшого дошкільного віку (Додаток Д).

Підсумовуючи розглянутий вище матеріал, можна зробити висновок, що систематичне і цілеспрямоване використання методу асоціативних символів як методу опрацювання лексичних одиниць англійської мови сприятиме ефективному засвоєнню освітнього матеріалу, значній активізації пізнавальної діяльності, розвитку інтересу до мови, яка вивчається, робить процес навчання веселим, цікавим і незабутнім.

Висновки до розділу 2

Отже, нами визначено критерії сформованості в старших дошкільників сформованості англomовної компетентності:

1) мовний з показниками: адекватний переклад слів, словосполучень та граматичних структур з рідної мови англійською і навпаки; правильна вимова звуків і звукосполучень, відповідне вживання мовного матеріалу;

2) аудитивний з показником: повнота розуміння англomовного висловлювання;

3) монологічний з показниками: ситуативність, точність, послідовність і логічність викладу думок, правильність висловлювання;

4) діалогічний з показниками: ініціативність говоріння, адекватна реакція на репліку, використання невербальних засобів спілкування, зверненість.

Результати виконання дітьми серії завдань за кожним критерієм надають можливість виявити рівні сформованості англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку: достатній, середній і низький.

Достатній рівень засвідчує про наявність у дітей умінь перекладати з рідної мови англійською і навпаки слова та словосполучення, правильно використовувати слова і граматичні структури; розуміти поданий у помірному темпі мовлення текст, складений на знайомому мовному матеріалі; переказувати почуте близько до тексту; виразно, послідовно і логічно продукувати висловлювання з теми; складати повідомлення; ініціювати діалогічне мовлення й адекватно реагувати на ініціативу інших дітей відповідно до ситуації спілкування. На цьому рівні не враховуються незначні мовні та мовленнєві помилки, що не спотворюють змісту висловлювання та його значення; обсяг повідомлення має складатися із 4-5 фраз.

Середній рівень передбачає сформованість умінь, зазначених у характеристиці достатнього рівня, з обсягом висловлювання – 3-4 речення, які характеризуються значними мовними помилками, що не змінюють його змісту.

Низький рівень характеризується певними знаннями мовного матеріалу, несформованістю навичок і вмінь; обсяг висловлювання дорівнює 1-2 фразам, при цьому діти роблять значні мовні помилки, які істотно спотворюють зміст, структуру речень за типом висловлювання.

Методика формування англомовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку базується на використанні МАС, яка містить загальнодидактичні, загальнометодичні, часткові і спеціальні методичні принципи. Загальнодидактичні зумовлюють всебічний розвиток особистості дитини, цілісність навчально-виховного процесу з іноземної мови, природовідповідність, створення фізичного й емоційного комфорту дітей; науковість, доступність, систематичність, зацікавленість, перспективність, наочність, індивідуалізація і диференціація навчання; міцність, повне засвоєння навчального матеріалу. Загальнометодичні – увагу до звукової системи мови; розуміння мовних значень і одночасний розвиток лексичних та граматичних навичок; емоційну насиченість навчально-виховного процесу й експресивність спілкування; спостереження за мовно-мовленнєвими нормами, розвиток чуття мови; усну основу навчання іноземної мови; залежність темпів збагачення мовлення від досконалості мовленнєвих навичок). Часткові методичні принципи передбачають комунікативність, ситуативність, побудову навчально-мовленнєвої діяльності як вмотивованого живого процесу спілкування, урахування рідної мови, навчання другої мови на основі типових зразків, апроксимацію; забезпечення максимальної мовленнєвої активності дітей англійською мовою; варіативність добору змісту, форм, методів та прийомів навчання; домінуючу роль ігрової діяльності у процесі навчання дітей англійської мови). Спеціальні методичні – порівняльний аналіз фонологічних систем рідної та англійської мов;

аналітико-імітативне навчання вимови; урахування синтаксичних і морфологічних особливостей граматичних структур; презентацію граматичних явищ з урахуванням віку і труднощів їх засвоєння, принцип «однієї труднощі»; тематичність введення лексичних одиниць; поетапність засвоєння лексичного матеріалу; урахування рівня англомовної підготовки дітей, вікових особливостей та складності лексичного явища під час вибору способу семантизації; автоматизацію дій дітей з новими звуками, словами, граматичними формами і структурами в активній навчально-мовленнєвій діяльності; урахування сполучуваності слів, їх семантичної цінності, частотності та словотворчої датності під час вибору лексичного мінімуму дошкільників; словниковий мінімум; урахування типів монологічних висловлювань (монолог-опис, монолог-розповідь); навчання монологу на основі зразка мовлення; поетапне формування монологічних умінь; двобічний характер діалогу.

ВИСНОВКИ

Дослідження було спрямовано на формування в дітей старшого дошкільного віку англомовної компетентності засобом МАС.

Проблема навчання дошкільників англомовного спілкування була предметом дослідження багатьох науковців у контексті різних науково-методичних підходів, що підтверджується створенням певної науково-методичної бази дошкільної англомовної освіти.

Обґрунтовано методику навчання англійської мови старших дошкільників на засадах комунікативного, ситуативного, інтенсивного, інтегрованого, особистісно орієнтованого, індивідуально-диференційованого підходів; розглянуто методики навчання англійської мови дітей старшого дошкільного віку.

Доведено, що старший дошкільний вік є найбільш сприятливим для навчання іноземної мови, формування іншомовних навичок і вмінь спілкування. Успішність навчання дітей цього віку іноземної мови зумовлена розвитком їхніх пізнавальних процесів та розумових операцій.

У дослідженні з'ясовано, що навчання англійської мови ЗДО ґрунтується на різних методичних підходах, зокрема комунікативному, ситуативному, інтенсивному, інтегративному, особистісно-орієнтованому, індивідуально-диференційованому, та авторських програмах та методиках.

Аналіз наукових досліджень з проблеми навчання дошкільників англійської мови дає підстави констатувати, що їх автори пропонують як інтуїтивне, так і свідоме засвоєння іншомовного матеріалу на основі широкого використання наочності і гри як провідного виду діяльності.

нами визначено критерії сформованості в старших дошкільників сформованості англомовної компетентності:

1) мовний з показниками: адекватний переклад слів, словосполучень та граматичних структур з рідної мови англійською і навпаки; правильна вимова звуків і звукосполучень, відповідне вживання мовного матеріалу;

2) аудитивний з показником: повнота розуміння англomовного висловлювання;

3) монологічний з показниками: ситуативність, точність, послідовність і логічність викладу думок, правильність висловлювання;

4) діалогічний з показниками: ініціативність говоріння, адекватна реакція на репліку, використання невербальних засобів спілкування, зверненість.

Результати виконання дітьми серії завдань за кожним критерієм надають можливість виявити рівні сформованості англomовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку: достатній, середній і низький.

Достатній рівень засвідчує про наявність у дітей уміння перекладати з рідної мови англійською і навпаки слова та словосполучення, правильно використовувати слова і граматичні структури; розуміти поданий у помірному темпі мовлення текст, складений на знайомому мовному матеріалі; переказувати почуте близько до тексту; виразно, послідовно і логічно продукувати висловлювання з теми; складати повідомлення; ініціювати діалогічне мовлення й адекватно реагувати на ініціативу інших дітей відповідно до ситуації спілкування. На цьому рівні не враховуються незначні мовні та мовленнєві помилки, що не спотворюють змісту висловлювання та його значення; обсяг повідомлення має складатися із 4-5 фраз.

Середній рівень передбачає сформованість умінь, зазначених у характеристиці достатнього рівня, з обсягом висловлювання – 3-4 речення, які характеризуються значними мовними помилками, що не змінюють його змісту.

Низький рівень характеризується певними знаннями мовного матеріалу, несформованістю навичок і вмінь; обсяг висловлювання дорівнює 1-2 фразам, при цьому діти роблять значні мовні помилки, які істотно спотворюють зміст, структуру речень за типом висловлювання.

Ми передбачаємо, що використання МАС в процесі навчання дітей старшого дошкільного віку англійської мови сприятиме формуванню англомовної компетентності. Асоціативний метод у вивченні іноземних мов представляє собою інтерактивний метод, який по формі і змісту є ефективним для застосування у процесі навчання іноземної мови дітей дошкільного віку, оскільки сприяє активізації уваги, запам'ятовуванню та відтворенню (згадуванню) освітнього матеріалу, розвиває уяву дітей через рухи та жести в ігровій формі.

Крім того, цей метод розвиває у дитини лінгвістичне відчуття та мовну здогадку, формує образне мислення дитини, дає змогу виявити власну ініціативу та фантазію під час вивчення іноземної мови.

Також майстерне володіння педагогом асоціативним методом, на нашу думку, значно впливає на ефективність освітнього процесу та сприяє його активізації. Більш детальне вивчення вищезазначених аспектів використання асоціативного методу навчання англійської мови у закладах дошкільної освіти стане предметом нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алфер'єва Т. Ю. Збірник матеріалів до вивчення англійської мови в дитячому садку Київ, 1962. 67 с.
2. Альперіна В. Ю. Психологічні проблеми організації домашнього навчання іноземної мови на ранніх етапах онтогенезу: Автореф. дис. ... канд. психол. наук / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2002. – 20 с.
3. Арделян О. В. Дидактичні умови формування загальнопізнавальних умінь і навичок у молодших школярів (на матеріалі вивчення англійської мови): Автореф. дис. ... канд. пед. наук / КДПУ. Кривий Ріг, 2002. 21 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні *Дошк. виховання.* – 1999 № 1. С. 6-9.
5. Баркасі В.В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов: дис.... канд.пед.наук: 13.00.04 / Вікторія Володимирівна Баркасі; Південноукр.держ.пед.ун-т ім.К.Д.Ушинського.– Одеса: [б.и.], 2004. – 223 с.
6. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. – К.: Либідь, 2003. – Кн. 2 Особистісно орієнтований підхід: Науково-практичні засади: Навч. – метод. посібник. – 344 с.
7. Бех І. Д. Принципи сучасної освіти *Педагогіка і психологія.* 2005. №4.С. 5-27.
8. Бігич О. Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: Монографія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2004. – 278 с.

9. Бігич О. Б. Типова програма з курсу „Методика викладання англійської мови в початковій школі”. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. – 64 с.
10. Бідюк І.В. Психологічні основи навчання іноземної мови у початковій школі / І.В. Бідюк (Електронний ресурс). - Режим доступу: http://www.glavnyk.com.ua/PG_UKR_20_04_2004.htm). - Назва з екрану.
11. Біляєв О. М., Вашуленко М.С., Плахотник В.М. Концепція мовної освіти в Україні. *Рідна школа*. 1994. № 9. С. 71-73. Біркун Л. В., Колько Н. О. Комунікативні завдання для початківців. В 2 ч. Ч. 1. – Х.: Видав. група «Основа», 2003. – 80 с. – (Серія «Бібліотека журналу «Англійська мова та література»; Вип. 6).
12. Богуш А. М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: Програма та методичні рекомендації Київ, 1997. 112 с.
13. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика. Запоріжжя: Просвіта, 2000. –216 с.
14. Богуш А. М. Експериментальні дослідження навчання дітей української мови. *Наука і освіта*. 2003. № 4. С. 85-90.
15. Богуш А. М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі. Практикум: Навч. посібник. К.: Вища шк., 1995. –192с.
16. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: Монографія. Київ, 2004. – 376 с.

17. Богуш А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Київ, 2008. 440 с.

18. Бражникова Г. Ф. З досвіду навчання дітей іноземної мови в дитячих садках: Зб. статей Київ, 1963. 82 с.

19. Будає С. В. Дидактичні умови підготовки майбутніх педагогів до навчання англійської мови дітей дошкільного віку: Автореф. дис... канд. пед наук:13.00.04 Южноукр. гос. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. Одеса, 2003. – 20 с.

20. Будає С. В. Специфіка і стан навчання іноземної мови дітей в дошкільних навчальних закладах *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського*: Зб. наук. пр. Одеса, 2003. Вип. 3-4. С. 162-170.

21. Бухбіндер В. А. Слово як лексична і психологічна одиниця *Методика викладання іноземних мов*: Наук.-метод. зб. Під ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ, 1996. № 25. С. 17-23.

22. Вакуленко О. О. З досвіду проведення модульно-розвивальних занять з англійської мови з дітьми 4-5 річного віку. *Відкритий урок*. 2003. № 23-24. – С. 39-40.

23. Василенко Л. Я. Формування лексичних навичок на початковому етапі

24. Василенко М. Граючись - виграємо / М. Василенко // *Іноземні мови в навчальних закладах*. - 2003. - № 1. - С. 104-106.

25. Ветохов О. М. Актуальні питання комунікативного навчання іноземних мов. *Педагогіка і психологія*. 2006. № 1. С. 91- 98.
26. Ветохов О. М. Основні проблеми сучасної психології навчання іноземних мов (на матеріалах, опублікованих в Україні). *Педагогіка і психологія*. 2004. № 3. С. 108-118.
27. Ветохов О. М. Психологічні умови успішного формування знань, навичок і вмінь у процесі навчання іноземної мови. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2003. № 4. С. 132-143.
28. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєво-творчої діяльності в дошкільному дитинстві: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2002. 32 с.
29. Гергель А. Ф. Методичні рекомендації з навчання англійської мови дітей дошкільного віку (3-6 років). Київ, 2000. 40 с.
30. Гергель А. Ф. Навчання іноземної мови через різні види діяльності *Дошк. виховання*. 1999. № 4. С. 12-13.
31. Гергель А. Ф. Педагогічні умови ефективності навчання іноземних мов на початковому етапі в середній школі (на матеріалі англійської мови): Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1995. 21 с.
32. Гергель А. Ф. Програма дитячої лінгвістичної лабораторії Київ, 1997. 5 с.
33. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ, 1997. 326 с.
34. Гунько С. Метод асоціативних символів - сучасний високоефективний метод вивчення іноземної мови на початковому етапі / С.

Гулько // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. - 2010. - №8. - С. 319-329.

35. Гусак Л.Є. Мнемічна діяльність молодших школярів у процесі їх асоціативного навчання іноземної мови / Л.Є. Гусак // Науковий вісник. - 2013. - № 39 . - С. 150-158.

36. Декларація прав дитини. *Виховна робота в закладах освіти в Україні*. Київ, 1998. Вип. 2. С. 10-14.

37. Дем'яненко О. Є. English for children. Англійська для дітей: Програма та методичні рекомендації. Запоріжжя, 2000. 44 с.: іл.

38. Дем'яненко О. Є. До питання співвідношення понять «мова», «мовлення» і «мовленнєва діяльність» *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського: Зб. наук. праць*. Одеса, 2005. Вип. 1-2. С. 126-131.

39. Дем'яненко О. Є. Формування слухо-вимовних навичок у шестилітніх учнів у ситуації багатомовності: Автореф. дис. ... канд. пед. наук Запорізький обл. ін-т післядипломної освіти. Одеса, 2004. – 21 с.

40. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). Київ, 1994. 61 с.

41. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Директор школи*. 2000. № 47 (143). С. 3-31.

42. Державні стандарти середньої освіти: освітня галузь: «Мови і літератури» (іноземні мови). *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2003. № 4.С. 8- 14.

43. Дідух О. В. Українське дошкілля: Програма виховання та навчання в дошкільних закладах Львів, 1999. 194 с.
44. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: Навч. пос. Київ, 2007. 392 с.
45. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти вивчення, викладання, оцінювання / Наук.ред.укр.вид.С.Ю.Ніколаєва.— К.: Ленвіт, 2003.— 273 с.
46. Закон України «Про дошкільну освіту». Київ. «Дошкільне виховання», 2001. С. 4-33.
47. Закон України «Про охорону дитинства». Київ. «Дошкільне виховання», 2001. С. 34-55.
- іноземних мов: Монографія. Київ, 2004. 454 с.: іл. Бібліогр.: с. 433-454.
48. Калмикова Л. О. Комунікативний підхід до розвитку мовлення дошкільнят. *Педагогіка і психологія*. 1996. № 1. С. 51-55.
49. Калмикова Л. О. Теоретичні основи і шляхи вдосконалення методики мовленнєвої підготовки дітей до школи. *Почат. школа*. 2000. № 12. С. 8-11; 2001. № 2. С. 10-13.
50. Карп'юк О. Д. Організація комунікативно-орієнтованого навчання *Англійська мова в початковій школі*. 2006. № 2. С. 12-15. Київ, 1999. 199 с.
51. Клевченко Н. О. Навчайте дітей розмовляти англійською мовою. — Харків, 2003. 144 с.
52. Колечко В., Першукова О. Коли краще починати. Про навчання дошкільнят іноземної мови. *Дошк. Виховання*. 1999. №3. С. 55-60.

53. Коломінова О. О. Методика формування соціокультурної компетенції учнів молодшого шкільного віку в процесі навчання усного англійського спілкування: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / Київський державний лінгвістичний університет. Київ, 1998. 24 с.

54. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови: ознайомлювальна брошура для українських учителів англійської мови. Oxford: University Press, 1998. 48 с.

55. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід). Київ, 2000. 336 с.

56. Концепція викладання іноземних мов в Україні. *Іноземні мови*. 1996. № 2. – С. 3-8.

57. Концепція дошкільного виховання в Україні. Київ, 1993. 16 с.

58. Костюк Г. С. Про психологію усвідомлення. *Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості* Київ, 1989. С. 251-307.

59. Костюка Г. С. *Вікова психологія* Київ, 1976. 272 с.

Крутий К. Л. Концепція та методичні засади програми «Дитина в дошкільні роки» Запоріжжя, 2000. 230 с.

60. Крутий К. Л. Педагогічний аналіз як функція управління дошкільним навчальним закладом: Монографія. Запоріжжя, 2007. 236 с.

61. Литвинюк О.І. Програма з англійської мови для дитячих дошкільних закладів. Київ, 1993. 12 с.

Луганськ, 2006. № 18. С. 147-156.

62. Мартинова Р. Ю. Дидактичне обґрунтування змісту навчання іноземних мов *Педагогіка і психологія*. 2004. № 2. С. 36-50.
63. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання
64. Матюха Г. В. Врахування особливостей навчання дітей старшого дошкільного віку англомовного спілкування у формуванні готовності студентів до педагогічної діяльності *Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (Педагогічні науки)*.
65. Матюха Г. В. Ідеї навчання іноземних мов у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського *Матеріали Всеукраїнських науково-практичних читань студентів та молодих науковців, присвячених педагогічній спадщині К. Д. Ушинського*. Одеса, 2005. С. 63-65.
66. Матюха Г. В. Особливості комунікативного розвитку мовної особистості *Держава та регіони*. Серія: Гуманітарні науки. 2004. № 2. С. 158-162.
67. Матюха Г. В. Порівняльний аналіз сучасних підходів щодо навчання
68. Матюха Г. В. Проблема навичок і вмінь усного спілкування у навчанні дітей старшого дошкільного віку іноземних мов *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. Бердянськ, 2007. № 1. С. 43-49.

69. Матюха Г. В. Психологічні основи організації навчання англійської мови молодшого школяра як творчої особистості *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*: Зб. наук. праць. – Київ-Запоріжжя, 2004. Вип. 31. С. 336-341.

70. Москалюк Л.В. Реалізація мотиваційного компонента контролю англійської лексичної компетентності молодших школярів: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.02 / Людмила Валеріанівна Москалюк; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К.: [б.в.], 2010. – 25 с.
навчання англійської мови в середній загальноосвітній школі: Автореф. дис. канд. пед. наук. Київ, 1996. 24 с.

71. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О.М. Процеси вивчення та викладання іноземних мов. *Іноземні мови*. 2000. № 3. С. 50-55.

72. Освітні технології: навч.-метод. посібник / під ред. О.М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2001. - 256 с.

підростаючого покоління іноземних мов *Науковий вісник Мелітопольського*

73. Плохій З.П. Малятко. Програма виховання дітей дошкільного віку

74. Проскура О. В. Дитина: Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку Київ, 2002. 272 с.

75. Рейпольська О. Д. Педагогічні умови мовленнєвого розвитку дітей у різновіковій групі дитячого садка (на матеріалі англійської мови): Автореф. дис.... канд. пед. наук. Маріуполь, 2004. 22 с.

76. Стецюк Л. Авторська програма з англійської мови для дітей дошкільного віку. *Дитячий садок*. 2005. Серпень. С. 10-16.

77. Фунтікова О. О. Дитина і розумова діяльність: до питання про навчання *Дошкільна освіта*. 2004. № 4. С. 33-37.
78. Шкваріна Т. М. Англійська мова для наймолодших (програма, методичні рекомендації). Харків, 2004. 176 с.
79. Ashworth M. and Wakefield H. P. Teaching the World's Children: ESL for ages Three to Seven. *Forum*. 2005. Vol. 43. № 1. P. 2-7.
80. Activities for Low to Mid- intermediate Students of English. Longman, 1990. 123 p.
81. Bassano Sh. Helping ESL Students Remember to Speak English During Group Work *TESOL Journal*. 2003. Vol. 12. № 1. P. 35-36.
82. Farrell Th. Reflective Teaching: The principles and Practices *Forum*. 2003. Vol. 41. – № 4. – P. 14-21.
83. Hastings K., Schiller P. The Complete Resource Book: An Early Childhood. Curriculum. Beltsville, Maryland: Gryphon House, 1998. 464 p.
84. Klein K. Teaching Young Learners *Forum*. 2005. Vol. 43. № 1. P. 12-17.
85. Palmer H. The Scientific Study and Teaching of Languages. London, 1992. P. 138.
86. Stoller F. Teacher Supervision: Moving towards an Interactive Approach *Forum*. 2003. Vol. 41. № 4. P. 22-29.

Додаток Б
Картки Глена Домана

«Будинок вільної дитини М. Монтесорі»

Додаток Г

**Розподіл показників критеріїв оцінювання рівня сформованості
англомовної компетентності в дітей старшого дошкільного віку**

Критерії	Показники
Мовний	адекватний переклад лексичної одиниці/ словосполучення
Аудитивний -	сприйняття і розуміння смислу висловлювання
Діалогічний -	ініціативність партнерів спілкування
Монологічний	граматична і лексична точність висловлювань

ПЛАН
ГУРТКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА МАС
(метод асоціативних символів)

ВЕРЕСЕНЬ

1. **Тема:** Бесіда про Англію. Привітання (Greeting).

Мета: Знайомство з країнами, в яких розмовляють англійською. Закріпити вміння дітей вітатися один з одним та дорослим на іноземній мові. Ввести нові лексичні одиниці: good morning, good day, good night, granny, dad. Навчити передавати стан людини - glad, happy, використовуючи позамовні засоби (жести, міміку). Виховувати інтерес до вивчення іноземної мови, формувати мотивацію до вивчення англійської мови.

2. **Тема:** Привітання (Greeting). Вивчення римівки «Good morning my mother».

Мета: Закріпити вміння дітей вітатися один з одним та дорослим на іноземній мові (Good morning, good day, good night, hello, hi!). Навчити дітей демонструвати розуміння загальноживаних слів, використовуючи кодову мову уявлень і асоціацій. Розвивати мислення, сприяти формуванню виразного мовлення. Виховувати інтерес до вивчення іноземної мови.

3. **Тема:** Щасливе дитинство.

Мета: Вчити дітей надавати інформацію про себе (називати своє ім'я, вік, стать, місце проживання). Ввести лексико-граматичні структури: «What is your name?», «My name is...», «I am...», «How old are you?», «I am 5», «I am girl / boy», «Where do you live?», «I live in Poltava» за допомогою асоціативних символів. Закріпити вміння дітей ставити запитання і відповідати на них. Навчити робити статеву ідентифікацію. Виховувати дружнелюбне ставлення один до одного та до інших.

4. **Тема:** Family. Пісня «The Family».

Мета: За допомогою пісні «The Family» закріпити лексичні одиниці : a mother, a father, a sister, a brother, a son, a daughter. Вчити розпізнавати лексичний матеріал, зображуючи його символами. Ввести граматичну структуру «I have ...», «I love my mother» мовою жестів. Закріпити уявлення про родинні стосунки. Розвивати фонематичний слух. Виховувати доброзичливість і любов стосовно членів родини і оточуючих.

ЖОВТЕНЬ

1. **Тема:** Тварини – наші друзі. Класифікація тварин на свійських і диких.

Мета: Ввести нові лексико-граматичні одиниці: big, small, wild, domestic, I like a.... Розпізнавати лексичний матеріал, зображуючи його символами. Навчити дітей класифікувати тварин на свійських та диких. Навчити дітей вітатися з тваринами на іноземній мові. Виховувати бережливе ставлення до тварин.

2. **Тема:** Тварини – наші друзі. Характеристика тварин (big/small, wild/domestic, name animals, colour).

Мета: Закріпити з дітьми назви тварин. Узагальнити знання з теми «Свійські та дикі тварини». Закріпити лексико-граматичні одиниці: big, small, wild, domestic, I like a...., використовуючи асоціативні символи (міміка, жести, мова рухів). Навчити дітей давати характеристику тваринам за кольором, розміром, місцем проживання; складати речення з використанням мови жестів. Виховувати бережливе ставлення до тварин.

3. **Тема:** Тварини – наші друзі. Схема-опис тварин за схемою (піктограмами). **Мета:** Вчити описувати тварин, використовуючи мову жестів та розроблені асоціативні символи, складати речення за схемою (піктограмами). Залучити до сумісної творчості засобами виконання творчих завдань. Розвивати пам'ять, образне мислення, мовлення. Виховувати інтерес до вивчення англійської мови.

4. **Тема:** Фонетична зарядка «The ... (dog, cat, cow...) says:bow-bow, miaow-miaow, moo-moo».

Мета: Закріпити правильну вимову звуків [b], [m], [s], [w], [t], [r], [c]. Закріпити з дітьми назви тварин та навчити відтворювати їх голоси. Зображувати лексичні одиниці мовою рухів, жестів, міміки. Формувати вміння слухати. Прищеплювати любов до тварин.

ЛИСТОПАД

1. **Тема:** Природа – помешкання тварин («Where do animals live?»).
Користь тварин для людини.

Мета: Ввести в словник дитини нові лексичні одиниці: a kennel, a hive, a cage, a den, a stable, a nest, використовуючи асоціативні символи. Вчити дітей розпізнавати лексичний матеріал, зображуючи його символами. Вивчаючи місце проживання тварин закріпити їх назву та значення для людини. Розвивати увагу; розвивати слухову і зорову пам'ять. Виховувати дбайливе ставлення до тварин.

2. **Тема:** Улюблені страви тварин.

Мета: Ввести в словник дитини нові лексичні одиниці – їжу тварин: a grass, a corn, a hay, a berry, a leaf, a mushroom. Вивчаючи їжу тварин, закріпити їх назву за допомогою мови жестів, міміки, рухів. Підвищувати стійкість уваги; розвиток слухової і зорової пам'яті, мимовільного запам'ятовування. Виховання дбайливого ставлення до тварин.

3. **Тема:** Овочі.

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: a cucumber, a tomato, a radish, a carrot, a potato, a beet, a cabbage, an onion шляхом зображення їх мовою жестів і міміки. Вивчаючи назви овочів закріпити назви кольорів. Розвивати мовлення, чіткість артикуляції звуків. Виховувати бережливе ставлення до рослинного світу.

4. **Тема:** Фрукти.

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: an apple, a pear, an apricot, a cherry, a plum, a lemon, an orange, a melon, a water-melon, a peach, a banana

шляхом зображення їх мовою жестів і міміки. Вивчаючи назви фруктів закріпити назви кольорів. Розвивати мовлення, чіткість артикуляції звуків. Виховувати бережливе ставлення до рослинного світу.

ГРУДЕНЬ

1. **Тема:** Цікавий світ навколо мене (Команди). Вивчення вірша «I can walk».

Мета: Ввести в словник дитини лексичні одиниці, що означають назви дій та рухів (go, stand up, sit down, swim, play) за допомогою асоціативних символів. Вчити дітей розрізняти різноманітні команди, демонструючи їх розуміння мовою жестів. Закріпити за допомогою вірша «I can walk» граматичну структуру «I can». Розвивати образне мислення, увагу, уяву. Виховувати вміння уважно слухати та відтворювати команди вихователя.

2. **Тема:** Мої щоденні справи (Дії і рухи людини).

Мета: Закріпити вміння дітей зображувати лексичні одиниці - назви дій та рухів - мовою рухів, жестів, міміки. Вчити розрізняти різноманітні команди, демонструючи їх розуміння мовою жестів. Навчити виконувати накази. Утворювати наказові речення в заперечній формі. Розвивати образне мислення, увагу, уяву. Виховувати вміння уважно слухати та відтворювати команди вихователя.

3. **Тема:** Зарядка «Clap, clap, clap your hands».

Мета: Навчити дітей орієнтуватися в просторі відносно себе. Зображувати символами нові слова, що означають назви дій та рухів. Розвивати основні фізичні рухи дітей. Виховувати бажання займатися спортом.

4. **Тема:** Пісня «Happy New Year». Вивчення вірша «A snowman».

Мета: Ознайомити дітей з традиціями святкування нового року англіїцями. Ввести вирази: «Happy New Year », «A snowman ». Навчити дітей вітати один одного і інших зі святом і відповідати на вітання (Thank you!) за допомогою МАС. Виховувати у дітей повагу до представників інших народів.

СІЧЕНЬ

1. **Тема:** Частини тіла. Описування зовнішності. Розучування пісні-зарядки «Head and shoulders ».

Мета: Поглибити знання дітей про частини тіла, зображуючи їх на собі (мова жестів, рухів). Закріпити уявлення про будову тіла. Ввести поняття множина (a leg-legs, a foot-feet). Навчити орієнтуватися в просторі відносно себе. Розкрити особливості функцій органів людини. Прищеплювати культурно-гігієнічні навички догляду за своїм тілом. Виховувати бажання займатися спортом, бути здоровим і сильним.

2. **Тема:** Я умію рахувати. Лічба від 1 до 20.

Мета: Навчити дітей лічити знайомих тварин, іграшки. Вправляти в кількісній лічбі в межах 20. Закріпити назви числівників за допомогою МАС; вчити розрізняти їх графічне зображення і правильно називати англійською мовою. Розвивати мислення, увагу. Виховувати наполегливість у виконанні завдань, бажання рахувати, гратися разом, відчуття товарищескості.

3. **Тема:** Рахуємо разом. Десяткова лічба. Вивчення пісні «One a cat ».

Мета: Вправляти в лічбі десятками. Закріпити назви відомих тварин, іграшок. Закріпити назви числівників за допомогою МАС; вчити розрізняти їх графічне зображення і правильно називати англійською мовою. Ввести нову граматичну структуру для розуміння: Let's count! Розвивати наочно-образне мислення, довільне запам'ятовування, слухову і зорову пам'ять. Виховувати бажання навчатися та радіти своїм успіхам.

4. **Тема:** Різнобарвний світ. Вивчення вірша «Red, yellow and blue ».

Мета: Формувати уявлення про те, що предмети можна розрізняти за кольорами. За допомогою вірша ввести нові лексичні одиниці, які

позначають кольори: green, yellow, blue, red, pink, orange. Закріпити назви кольорів на англійській мові. Розвивати увагу, уяву, сприяти формуванню виразного мовлення. Виховувати інтерес до вивчення іноземної мови.

ЛЮТИЙ

1. **Тема:** Мої улюблені пори року. Об'єкти та явища природи.

Мета: Вчити дітей зображувати нові лексичні одиниці (spring, summer, autumn, winter) за допомогою жестів. Ввести нову граматичну конструкцію: «It is a... » за допомогою символів. Розвивати вміння визначати пору року. Виховувати шанобливе ставлення до природи.

2. **Тема:** Погода. Стан погоди. Пісня «Rain, rain go away ».

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: sunny, warm, windy, rainy, cloudy, snowy, frosty, cold, використовуючи мову асоціативних символів. Ввести нові граматичні конструкції: «It is cold (sunny, warm) today », зображуючи їх мовою символів. Розвивати вміння визначати стан погоди. Виховувати шанобливе ставлення до природи.

3. **Тема:** Пограємо у водія.

Мета: Ввести нові лексичні одиниці – види транспорту: a car, a tomato, a bus, a tram, a trolley-bus, a train, a bicycle, a motorcycle, a boat, a ship шляхом зображення їх мовою жестів і міміки. Вивчаючи різноманітні види транспорту закріпити їх назву, кольори, розмір, призначення. Розвивати мовлення, чіткість артикуляції звуків. Вчити бути обачним на дорозі. Виховувати повагу до працівників транспорту.

4. **Тема:** Одяг. Вивчення пісні «What are you wearing ».

Мета: Навчити дітей класифікувати одяг за порами року. Називати предмети одягу й повідомляти про їх застосування мовою жестів. Ввести нові лексичні одиниці: a blouse, a jeans, a suit, a scarf, a hat, a tights, a shorts, a jersey і т.д. шляхом зображення їх мовою жестів і міміки. Розвиток

мислення, уваги. Виховувати вміння доглядати за своїм одягом, бути охайним.

БЕРЕЗЕНЬ

1. Тема: Квіти.

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: a rose, a tulip, a pink, a poppy, a lily, a bluebell, a snowdrop та ін., зображуючи їх мовою рухів, жестів. Вивчаючи назви квітів закріпити їх кольори на англійській мові. Розвивати мовлення, чіткість артикуляції звуків. Виховувати бережливе ставлення до рослинного світу.

2. Тема: Дерева.

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: a birch, a poplar, an oak, a lime, a pine, a fir, a chestnut, a palm, використовуючи мову жестів і міміки. Вивчаючи назви дерев закріпити назви кольорів іноземною мовою. Розвивати мовлення, мислення, увагу. Виховувати бережне ставлення до природи.

3. Тема: Птахи – пернаті друзі.

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: a sparrow, a titmouse, a pigeon, an owl, a swallow, a lark, an eagle, a crow, a cuckoo, a swan, зображуючи їх символами. Вивчаючи птахів закріпити їх назву, кольори, будову тіла, значення для людини. Розвивати мовлення, логічне мислення. Виховувати любов до природи.

4. Тема: Комахи. Вивчення вірша «Butterfly », «Dragonfly ».

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: an ant, a spider, a beetle, a fly, a butterfly, a bee, a dragon-fly, a lady-cow, a grasshopper; зображувати їх асоціативними символами. Вивчаючи назви комах закріпити їх кольори, розмір, будову та значення для людини. Розвивати мовлення, чіткість

артикуляції звуків під час вивчення віршів. Виховувати бережливе ставлення до природи та їх мешканців.

КВІТЕНЬ

1. **Тема:** Житло людини.

Мета: Навчити дітей класифікувати квартиру на кімнати: вітальня, спальня, кухня, коридор, ванна, туалет. Вчити називати меблі, їх призначення й місцезнаходження; називати кімнати і повідомляти про дії в них. Ввести в словник дитини нові слова: a bed, a wardrobe, an armchair, a sofa, a bath, a shower і т.д. шляхом зображення їх мовою жестів, рухів і міміки. Розвиток наочно-образного мислення, уваги. Виховати вміння орієнтуватися в просторі.

2. **Тема:** Я – матусин помічник. Вивчення римівки «Help your mother lay the table».

Мета: Ввести нові лексичні одиниці: a fridge, a gas-cocker, a kettle, a pot, a sink, a table, a stool, a tea-pot, a knife, a fork, a spoon, a plate, a glass, a cup за допомогою МАС. Сформувати бажання допомагати батькам. Привчати дітей до посильної праці. Розвивати увагу, наочно-образне мислення. Виховання любові і поваги до батьків, працелюбності.

3. **Тема:** Їжа. Відношення до їжі.

Мета: Формування поняття «їжа». Введення нових лексичних одиниць – назв продуктів харчування: a bread, a meat, a milk, an egg, a butter і т.д., за допомогою позамовних засобів (жести, міміка). Введення і закріплення граматичної конструкції «I like...», використовуючи кодову мову. Сформувати певне відношення до їжі: a hungry, a tasty, a sour, a bitter, a sweet. Тренування спостережливості, уваги, наочно-образного мислення. Виховувати прагнення доводити розпочату справу до кінця.

4. **Тема:** Напої та солодощі. Вивчення вірша «Drink your milk».

Мета: Введення нових лексичних одиниць: a sweet, a jam, a candy, a biscuits, a cake, an ice-cream, a chocolate, a tea, a coffee, a lemonade, a juice шляхом розроблених асоціативних символів. Закріплення граматичної структури: I like a..., I eat a..., I drink a..., використовуючи кодову мову. Сформувані уявлення про значення їжі для життя і здоров'я людини. Дати поняття про обмежене вживання солодощів. Розвиток мислення, вдосконалення рівня зорової пам'яті. Виховувати культурно-гігієнічні навички.

ТРАВЕНЬ

1. **Тема:** Дні тижня.

Мета: Ввести назви днів тижня, використовуючи кодову мову. Навчити дітей називати послідовно дні тижня, починаючи з Sunday (неділя) і закінчуючи Saturday (субота). Ввести нові лексичні одиниці yesterday, today, tomorrow - вчора, сьогодні, завтра, демонструючи їх відповідними символами. Розвивати логічне мислення, мовлення. Виховувати вміння орієнтуватися в часі.

2. **Тема:** Режимні моменти. Час. Годинник.

Мета: Розширити словник дитини словами: breakfast, dinner, supper, o'clock, minute. Ввести граматичні структури: «What time is it?», «It is...», шляхом зображення їх кодовою мовою. Розвиток фонематичного слуху, мовлення. Виховувати вміння орієнтуватися в часі.

3. **Тема:** Алфавіт. Казка про алфавіт.

Мета: Ознайомити дітей з англійською абеткою, демонструючи її за допомогою мови рухів і жестів. Навчити послідовно її розповідати. За допомогою казки познайомити дітей з кожною літерою алфавіту, закріпити її схематичне зображення. Розвивати мислення, мовлення дитини. Виховувати бажання вчитися і доводити розпочату справу до кінця.

4. Тема: Вивчення пісні «А я вивчаю мову, нову англійську мову»

Мета: За допомогою пісні закріпити вивчений лексичний матеріал. Слова пісні супроводжувати відповідними рухами, жестами. Формувати виразне мовлення. Забезпечити чіткість артикуляції звуків. Розвивати фонематичний слух, мовлення. Виховувати позитивне ставлення до навчання.